

LA PARTICIPACIÓ INFANTIL, LA SEVA RELLEVÀNCIA EN EL PROJECTE “CIUTAT JUGABLE”

Maria Canas Torruella

11/11/2020

Curs 2019-2020

Tutor: Ricard Gomà

Àmbit: Ciències Socials

Treball d'Investigació del Màster Metròpolis en Estudis Urbans i Metropolitans

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB)

Universitat Autònoma de Barcelona

"No hay causa que merezca más alta prioridad que la protección y el desarrollo del niño, de quien dependen la supervivencia, la estabilidad y el progreso de todas las naciones y, de hecho, de la civilización humana"

Pla d'Acció de la Cimera Mundial a favor de la Infància, 30 de setembre de 1990

SUMARI

INTRODUCCIÓ	5
1. MARC TEÒRIC.....	7
1.1. El concepte d'Infància	7
1.2. Concepte de joc	9
1.2.1. Tipus de joc.....	11
1.3. Emparament jurídic del dret a Joc dels infants	11
1.3.1. Observació general Núm. 17 (2013) sobre el dret del nen al descans, a l'esbarjo, al joc, a les activitats recreatives, a la vida cultural i a les arts del Comitè dels Drets del Nen	13
1.4.1. Playgrounds: Els espais de joc en les ciutats.....	14
1.4.2. Els Playgrounds d'Aldo Van Eyck.....	15
1.4.3. Kaboom.....	17
1.5. El concepte de processos participatius.....	19
1.5.1. La participació infantil	20
2. EL PROJECTE "CIUTAT JUGABLE"	22
2.1. Punt de Partida. Els antecedents del Projecte	22
2.1.1. Mesura de govern	23
2.1.2. Pla de joc a l'espai públic	24
2.2. La importància del joc en les ciutats. Els beneficis col·lectiu del joc.....	26
2.3. La creació d'espais de joc en les ciutats (situació de Barcelona)	27
2.3.1. Les tres capes per repensar i impulsar espais de joc a les ciutats.....	28
2.3.2. Criteris de qualitat per avançar cap a una ciutat jugable.....	30
2.3.3. La infraestructura lúdica de la Ciutat de Barcelona	31
3. LA RELLEVÀNCIA DEL PAPER DELS INFANTS EN EL PROJECTE "CIUTAT JUGABLE"	35
3.1. La participació dels infants en el Projecte	35

3.2.	Resultats derivats de la participació dels infants	36
3.2.1.	Espais més freqüentats	36
3.2.2.	Activitats lúdiques que els infants realitzen en aquetes àrees de joc.....	37
3.2.3.	Mitjans que s'utilitzen.....	40
3.2.4.	Motius de tria dels llocs	40
3.2.5.	Els reptes dels infants.....	41
3.2.6.	Principals mancances en els llocs triats.....	41
3.3.	La rellevància dels resultats.....	42
	CONCLUSIONS	43
	BIBLIOGRAFIA/WEBGRAFÍA.....	46
	ANNEXE 1. MAPA POBLACIÓ BARCELONA SEGONS BARRI	52
	ANNEXE 2. RELACIÓ BARRIS DE BARCELONA - NÚMERO D'IDENTIFICACIÓ (FIG.9 I 12)	53
	ANNEXE 3. GRÀFICS D'ACTIVITATS LÚDIQUES PER CURSOS	55
	ANNEXE 3.1. CURS 6è EP.....	55
	ANNEXE 3.2. CURS 5è EP.....	55
	ANNEXE 3.3. CURS 4rt EP.....	56
	ANNEXE 3.4. CURS 3è EP.....	56
	ANNEXE 3.5. CURS 2n EP.....	57
	ANNEXA 3. DISTÀNCIA ESCOLA-ESPAIS ESMENATS PELS INFANTS.....	58
	ANNEXA 3.1. UBICACIÓ ÀREES DE JOC RESPECTE ESCOLA	58
	ANNEXA 3.2. DISTÀNCIA ESCOLA-PAULA MONTAL	59
	ANNEXA 3.3. DISTÀNCIA ESCOLA-PARC JOAN MIRÓ.....	60
	ANNEXA 3.4. DISTÀNCIA ESCOLA-MERCAT DE SANT ANTONI.....	61
	ANNEXA 3.5. DISTÀNCIA ESCOLA-LASER TAG	62
	ANNEXA 3.6. DISTÀNCIA ESCOLA-TETE MONTOLIU.....	63

ANNEXA 3.7. DISTÀNCIA ESCOLA-CENTRE COMERCIAL LAS ARENAS DE BARCELONA.....	64

RESUM

El següent treball vol explicar el procés de co-creació que s'ha donat en el marc de les accions del projecte "Ciutat Jugable" a través d'un procés de participació infantil elaborat en els alumnes de 2n, 3è, 4rt, 5è i 6è d'Educació Primària de l'Escola Diputació (Nova Esquerra de l'Eixample, Barcelona) en el curs 2019-2020. L'estudi parteix de la necessitat de convertir la ciutat de Barcelona en una ciutat jugable i jugada, cosa que queda remarcada en el "Pla del joc a l'espai públic de Barcelona amb horitzó 2030" i en la mesura de govern "Barcelona dona molt de Joc". A partir d'aquí, s'analitza el procés de participació per tal d'entendre quines són les necessitats i les preocupacions dels infants envers a les seves àrees de joc més properes. L'objectiu final del treball és analitzar quina és la rellevància d'aquesta participació en el procés administratiu a partir d'entrevistes realitzades a persones rellevants en el Projecte "Ciutat Jugable" i que formen part de l'Administració Local, així com, explicar el paper que han desenvolupat els infants en el Projecte.

PARAULES CLAU

Co-creació; participació Infantil; infants; ciutat jugable i jugada; pla de joc; joc

ABSTRACT

The following work aims to explain the process of co-creation that has taken place in the framework of the actions of the project "Playable City" through a process of child participation developed in the students of 2nd, 3rd, 4th, 5th and 6th of Primary Education of the Escola Diputació (Nova Esquerra de la Eixample, Barcelona) in the 2019-2020 academic year. The study is based on the need to turn the city of Barcelona into a playable and playful city, which is highlighted in the "Plan for the game in the public space of Barcelona with a horizon of 2030" and in the government measure "Barcelona gives a lot of play ". From here, the participatory process is analysed in order to understand the needs and concerns of children towards their nearest play areas. The final objective of the work is to analyse the relevance of this participation in the administrative process based on interviews conducted with relevant people in the "Playable City" Project and who are part of the Local Administration as well as explaining the role that children have played in the Project.

KEYWORDS

Co-creation; Children's participation; children; playable and playful city; game plan; game

INTRODUCCIÓ

La ciutat de Barcelona es caracteritza per tenir una infraestructura lúdica desigual segons el barri del que parlem, de tal forma que, ens trobem amb alguns barris on existeix una gran quantitat d'àrees de joc i altres barris on aquestes àrees de joc es poden contar amb la mà. A partir de la mesura de Govern "Barcelona dona molt de joc" i el "Pla de joc a l'espai públic amb horitzó 2030" es vol reconduir la ciutat, a partir de les àrees de joc, per tal de que aquesta es converteixi en una ciutat més jugable i jugada pels infants i joves, però sense deixar de banda als ciutadans adults.

Una de les figures més importants que es troben en les àrees de joc són els infants els quals es poden definir com les persones que es troben en època d'infantesa, època de creixement que es troba entre el naixement i la pubertat. Actualment, els infants representen el 36,6% de la població mundial donat que són en total 2.200 milions de persones envers a les 6.000 milions que hi ha en total. És per aquest motiu que la seva veu, així com, les seves necessitats i inquietuds haurien de ser escoltades de forma més normal en tots els aspectes que ens puguem imaginar, com per exemple en el procés de creació d'una àrea de joc.

A partir dels antecedents esmenats, l'Ajuntament de Barcelona comença a preguntar-se quin paper podrien desenvolupar els infants de la ciutat tenint en compte que Nacions Unides estableix en el seu article 31.1 el dret a participar de forma lliure, de tal forma que constata que "[...] *respectaran i promouran el dret del nen a participar plenament en la vida cultural i artística i propiciaran oportunitats apropiades, a condicions d'igualtat, de participar en la vida cultural, artística, recreativa i d'esplai*". (Declaració del Nen de 1989; Article 31 de la declaració. Nacions Unides, 1989).

El Projecte "Ciutat Jugable" neix a partir de la necessitat de garantir el dret de participació dels infants i de proporcionar una ciutat jugada i jugable per a totes les persones que viuen a Barcelona. En aquest sentit, es desenvolupa un procés de co-creació entre infants i administració per tal de conèixer les inquietuds, les necessitats i els desitjos dels infants de Barcelona envers a les seves àrees de joc. El procés de co-creació dels espais de jocs ve donat per un procés participatiu que es realitza als alumnes dels cursos de 2n, 3è, 4rt, 5è i 6è d'Educació Primària de l'Escola Diputació.

El següent treball té com a principal objectiu explicar el procés de co-creació que es va donar el curs 2019-2020 a l'Escolta Diputació de Barcelona (situada al barri de la Nova Esquerra de l'Eixample) i qüestionar-se la veritable rellevància de la participació dels infants.

El document s'estructura en tres grans blocs. El primer de tots és aquell que fa referència al marc teòric. En aquest apartat es realitza una explicació teòrica sobre els conceptes d'infant, joc i participació, tres paraules claus que marcaran la idea del Projecte "Ciutat Jugable".

A partir d'aquí, es desenvolupa un apartat específic per concretar el projecte "Ciutat Jugable" el qual parteix de la necessitat de convertir la ciutat de Barcelona en una ciutat més jugable i jugada. En aquest apartat es desenvolupa una explicació sobre els antecedents del projecte, la importància del joc en les ciutats modernes i metropolitanes que coneixem i, finalment, es realitza una explicació sobre els criteris de creació d'espais de joc en les ciutats.

Per últim, trobem l'apartat sobre la rellevància dels infants en aquest projecte. En aquest apartat es realitza una explicació sobre el paper que han tingut els infants de l'Escola Diputació, la forma en que han participat i els resultats obtinguts. De tal forma que a partir d'aquests resultats s'extreuen unes conclusions referents a les necessitats i ha les inquietuds, així com, amb els desitjos dels infants envers a les seves àrees de jocs. Aquest últim és molt important ja que es quan es realitza un anàlisi de la rellevància d'aquestes conclusions.

En aquest sentit, la gran pregunta realitzada en el treball vol donar resposta a la necessitat d'entendre per a que serveixen els processos participatius, si aquests es donen en el moment adequat segons la línia de temps que estructura un projecte, i com són aquests processos quan els adaptem a infants.

1. MARC TEÒRIC

1.1. El concepte d'Infància

Al llarg de la història ha existit una tendència a dividir el curs de la vida en etapes o períodes, des de que naixem fins que morim. La forma de dividir aquests períodes tenia a veure amb la concepció dominant de cada societat i moment històric. Per exemple, sembla a ser que en la Edat Antiga i en l'Edat Mitjana no es reconeixia la Infància tal i com la entenem en la actualitat sinó que aquest concepte actual d'Infància el trobem a partir del S. XVII (Enesco, 2008).

És per aquesta raó que segons el període en el que estem i el tipus de societat en la qual ens movem, el concepte d'Infància varia.

A nivell actual i conceptual, la Real Acadèmia de la Llengua Espanyola (en endavant, RAE) realitza una primera aproximació del que s'entén com Infància. Aquesta la defineix com "*El període de la vida humana des de el naixement fins la pubertat*¹" (Reial Acadèmia de la Llengua, 2020).

A nivell internacional, organitzacions que defensen els drets dels infants també realitzen una aproximació conceptual del que entenen com Infància. UNICEF² entén la Infància com aquella època en la que els nens i les nenes tenen que estar a l'escola i en els llocs d'esbarjo, créixer forts i segurs de si mateixos i rebre amor i l'estímul dels seus familiars i d'una comunitat gran d'adults. A més a més, afegeix que és una època valuosa en la que els infants han de viure sense por, segurs envers la violència, protegits contra el maltractament i l'explotació. Per tant, es refereix a l'estat i les condicions de la vida de l'infant i, a la qualitat d'aquests anys (UNICEF, 2005).

Cal destacar que, tot i que, a nivell internacional hi hagi una definició del concepte d'Infància, vivim en un món molt divers on existeixen una infinitat de realitats, i on no es

---

¹ La Societat Espanyola de Medicina defineix la **pubertat** com "*un procés biològic en el qual es produeix el desenvolupament dels caràcters sexuals secundaris, la maduració completa de les gònades i glàndules suprarrenals, així com l'adquisició del pic de massa òssia, grassa i muscular i s'aconsegueix la talla adulta*" (ADOLESCERE; Revista de Formació Continuada de la Societat Espanyola de Medicina de l'Adolescència .Volum V, Gener-Febrer 2017,Núm. 1. Pàg. 8)

² **UNICEF** és una agència de Nacions Unides que treballa en 190 països i territoris amb l'objectiu de salvar i protegir la vida dels infants. La seva seu es troba a Nova York (Estats Units d'Amèrica) i es caracteritza per ser el fons de Nacions Unides per la Infància (UNICEF; Que fem. <<https://www.unicef.org/es/que-hacemos>>).

concep la Infància de la mateixa manera. Ens trobem que en els països del primer món si que s'entén la Infància com aquesta etapa entre el naixement i la pubertat de la persona on aquesta ha de poder anar a l'escola i gaudir de moments d'esbarjo, però també trobem l'altre cara de la moneda.

El fet és que no tots els infants del món poden gaudir d'una infància sense violència, por o inseguretat ja que ens trobem amb un món on existeix una gran desigualtat entre els països que hi formen part. A més a més, s'afegeix que en les regions que no són considerades del primer món (com ara les regions d'Àfrica subsahariana o Àsia), els infants desenvolupant un paper de treball infantil per tal de que aquest proporcionin diners a les seves famílies o, moltes vegades, es veuen obligats a realitzar treball infantil forçós a causa de les màfies i d'empreses que els exploten.

UNICEF calcula que 151.6 milions de nens i nenes són víctimes del treball infantil³, de les quals la meitat exerceixen alguna de les pitjors formes de treball infantil⁴, com l'esclavitud, la tractat de persones, treballs forçosos o reclutament per els conflictes armats (UNICEF, 2020).

És per aquest motiu que quan parlem del concepte d'Infància hem de tenir clar que existeix una ambigüitat sobre la consideració de cada regió envers al concepte i la definició actual del que hauria de ser. La realitat és que la infància definida per UNICEF es dona en els països del primer món mentre que en els del tercer món ens trobem amb una infància, majoritàriament, marcada per el treball, la violència i l'explotació dels infants, on aquests no poden gaudir d'anar a l'escola ni de temps d'esbarjo per tal de jugar.

---

³ UNICEF defineix el **Treball Infantil** com el concepte que es refereix als infants que treballen en contravenció de les normes de la OIT que apareixen en les Convencions 138 i 182 de Nacions Unides. Això inclou a tots els infants menors de 12 anys que treballen en qualsevol activitat econòmica, així com els infants que tenen entre 12 i 14 anys i que treballen en un treball més que lleuger, i a tots aquells nens i nenes sotmesos a les pitjors formes de treball infantil (UNICEF; El treball Infantil, definicions. < <https://www.unicef.es/noticia/el-trabajo-infantil>>).

⁴ **Les pitjors formes de treball infantil** son aquelles en les que es troba l'esclavitud, el reclutament forçat, la prostitució, la trata, l'obligació de realitzar activitats il·legals o l'exposició a qualsevol tipus de perill (UNICEF; El treball Infantil, definicions. < <https://www.unicef.es/noticia/el-trabajo-infantil>>).

1.2. Concepte de joc

Com s'ha vist amb anterioritat un factor clau en el desenvolupament de la infància és la relació existent entre els infants i el joc. Quan volem definir el joc ens trobem amb diverses definicions ja que aquest es pot analitzar des de diverses perspectives.

El joc es produeix, en major freqüència, en un període en el que es va ampliant dramàticament el coneixement sobre un mateix, del món físic i social, així com dels sistemes de comunicació; per lo tant, no és d'esperar que aquest es trobi íntimament relacionat amb aquestes àrees de desenvolupament (Garvey, 1985: 9).

La varietat de formes de joc, juntament, amb les diverses formes d'enfoc del seu estudi, han donat lloc a una proliferació d'idees relacionades amb les seves causes i les seves funcions (Garvey, 1985: 13).

Certes característiques descriptives del joc són importants per tal d'entendre exactament en que consisteix el joc. Aquestes són:

- El joc és placentari, divertit. Tot i que aquest vagi acompanyat per signes de gaubança, és avaluat positivament pel que el realitza (Garvey, 1985: 14).
- El joc no té metes o finalitats extrínseques. Les seves motivacions són intrínseques i no es troben relacionades al servei d'altres objectius. De fet, és més un gaudiment de mitjans que un esforç destinat a alguna finalitat concreta. En termes utilitaris és inherentment improductiu (Garvey, 1985: 14).
- El joc és espontani i voluntari. No és obligatori, sinó lliurement elegit pel que el practica (Garvey, 1985: 14).
- El joc implica certa participació activa per part del jugador (Garvey, 1985: 14).

La Reial Acadèmia de la Llengua (RAE) defineix el joc com *"Acció i efecte de jugar per entreteniment"* (Reial Acadèmia de la Llengua, 2020: Entrada 1). Quan busquem que significa la pròpia acció de jugar per tal d'entendre el significat de la RAE ens trobem que jugar es defineix com *"Fer alguna acció amb alegria amb el fi d'entretenir-se, divertir-se o desenvolupar determinades capacitats"* (Reial Acadèmia de la Llengua, 2020: Entrada 1).

En el cas de les Nacions Unides⁵ el defineix en l'article 31.1. c) de la Convenció dels Drets del Nen de 1989⁶. Aquest el defineix com *"tot comportament, activitat o procés iniciat, controlat i estructurat per els propis infants; que té lloc on es vulgui i quan vulgui que es doni la oportunitat [...] el joc engloba l'exercici d'autonomia i d'activitat física, mental o emocional, i pot adoptar infinitat de formes, podent desenvolupar-se en grup o individualment. Aquestes formes canvien i s'adapten en el transcurs de la infància. Les principals característiques del joc són la diversió, la incertesa, el desafiament, la flexibilitat i la no productivitat. Tot i que el joc es sol considerar com un element no essencial, el Comitè reafirma que és una dimensió fonamental i vital del plaer de la infància, així com un component indispensable del desenvolupament físic, social, cognitiu, emocional i espiritual de l'infant"* (Nacions Unides, 1989: Article 31.1. paràgraf c).

És per aquests motius que trobem una ampla relació entre la definició del joc i la vinculació amb la creativitat, l'aprenentatge en el lleure i el desenvolupament social i físic de les persones.

---

⁵ Les **Nacions Unides** van néixer oficialment el 24 d'octubre de 1945, després de que la majoria dels 51 Estats Membres signataris del document fundacional de la Organització, la Carta de la ONU, la rectifiquessin. En l'actualitat, es troba formada per un total de 193 Estats els quals es troben representats en l'òrgan deliberant, l'Assemblea General. La seu de les Nacions Unides es troba a la ciutat de Nova York (Estats Units d'Amèrica). Degut a la singularitat de la Carta de la ONU, les Nacions Unides podem prendre mesures sobre els problemes que afronta la humanitat, com ara la seguretat i el canvi climàtic (Nacions Unides, *"La Organització – Informació General"*. Nacions Unides, 2020).

⁶ La **Convenció sobre els Drets del Nen de 1989** és un document de compliment obligatori pels Estats signataris que es va elaborar durant 10 anys amb la presència de diverses societats, cultures i religions. Recull un total de 54 articles que reconeixen que els infants (humans menors de 18 anys) són individus amb ple dret de desenvolupament físic, mental i social, i amb dret a expressar lliurement la seva opinió (Convenció sobre els Drets del Nen de 1989. Nacions Unides, 1989).

1.2.1. Tipus de joc

Jean Piaget ha dividit el joc en tres tipus. En primer lloc trobem el joc sensomotor què és aquell que ocupa el des de el naixement fins al segon any de vida, és a dir, el moment en el qual l'infant està aprenent a controlar els seus moviments i les seves accions. En aquest període ens trobem amb un tipus de joc que consisteix en repetir moviments i accions que l'infant veu dels adults. L'infant obté el plaer a partir dels seu domini de les capacitats motores i d'experimentar en el món del tacte (Ex. El tacte d'objectes amb relles o textures diferents), la vista i l'escolta (Garvey, 1985: 20-21).

Un segon tipus que s'anomena el joc simbòlic o representatiu. Aquest predomina entre els infants de 2 i 6 anys. En aquest període l'infant adquireix la capacitat per a codificar les seves experiències en símbols (l'infant comença a recordar i emmagatzemar imatges dels esdeveniments més importants durant aquests anys). És en aquest moment quan l'infant comença a jugar amb símbols i, amb les combinacions d'aquests a través de la invenció d'històries i supòsits en els quals és sent part de la història (Garvey, 1985: 20-21).

I un tercer tipus de joc que es troba representat pels jocs subjectes a regles i es comença a iniciar amb els anys escolars de l'infant. L'infant comença a entendre certs conceptes socials de cooperació i competició, i comença a pensar i treballar de forma més objectiva. El seu joc reflexa aquest fet quan s'enfoca sobre activitats lúdiques que es troben estructurades a base de regles objectives i que poden implicar actuacions en equip o grup (Garvey, 1985: 20-21).

1.3. Emparament jurídic del dret a Joc dels infants

És import destacar que el joc es troba protegit com a un dret per les pròpies Nacions Unides i, com a resultat, es troba reconegut per la Comunitat Internacional en la Convenció sobre els Drets del Nen de 1989. Tot i que, actualment, estem parlant d'un dret, arribar fins aquest punt no ha estat fàcil per els defensors del dret al joc i dels drets dels infants. Ens trobem davant del tractat més rectificat de la història.

La importància del joc i de la pròpia recreació en la vida de tot infant va ser reconeguda ja fa temps per la comunitat internacional en la Declaració del Nen de 1959. Aquesta Declaració del 1959 estableix en el seu Principi número 7 que *"El nen ha de gaudir plenament de jocs i recreacions, els quals han d'estar orientats cap als fins perseguits*

per l'educació; la societat i les autoritats públiques s'esforçaran per promoure el gaudi d'aquest dret" (Nacions Unides, 1959: Principi 7).

Tot i l'esforç important de les Nacions Unides per reconèixer la importància del joc i la recreació en la vida dels infants, s'ha de destacar que aquesta primera Declaració del nen de 1959 no va suposar un gran canvi a nivell mundial sobre els drets dels infants ja que, legalment, no tenia caràcter obligatori, i com a conseqüència d'això, els Estats no es veien obligats a seguir aquest principi.

És per aquesta raó que al 1978 la Declaració del Nen es va veure qüestionada a través d'una versió provisional que havia realitzat el Govern de Polònia. A partir d'aquest esborrany i, després de 10 anys de negociació entre els països, els líders de les comunitats religioses, ONG'S i Institucions Internacionals, es va realitzar una rectificació de la Declaració del Nen de 1959 la qual era, per primera vegada, obligatòria d'acatar per els Estats signants.

Aquesta proclamació de reforçar l'antiga Declaració del Nen de 1959 es declara en l'article 31.1 el qual estableix que *"Els Estats que formin part reconeixen el dret del nen al descans i l'esplai, al joc i a les activitats recreatives pròpies de la seva edat i a participar lliurement en la vida cultural i en les arts"*. A més a més, en el Punt 31.1. s'afegeix que *"Els Estats Parts respectaran i promouran el dret del nen a participar plenament en la vida cultural i artística i propiciaran oportunitats apropiades, a condicions d'igualtat, de participar en la vida cultural, artística, recreativa i d'esplai"*. (Nacions Unides, 1989: Article 31).

La Declaració del Nen de 1989 es va convertir en una llei l'any 1990 la qual va ser firmada i acceptada per 20 països, entre els quals es troba Espanya (UNICEF, s/f). La seva entrada en vigor es va donar el 2 de setembre de 1990, de conformitat amb el que estableix l'article 49 de la Convenció sobre els Drets del Nen de 1989 el qual establia que *"La presente Convención entrará en vigor el trigésimo día siguiente a la fecha en que haya sido depositado el vigésimo instrumento de ratificación o de adhesión en poder del Secretario General de las Naciones Unidas"* (Nacions Unides, 1989: Article 49).

L'òrgan encarregat de supervisar la correcta aplicació de la Convenció sobre els Drets del Nen és el Comitè dels Drets del Nen (CRC) el qual es troba format per 18 experts independents que son persones de gran prestigi moral i reconeguda competència en l'àmbit dels drets humans (Nacions Unides, 2020).

Els membres del Comitè son elegits per els Estats Membres per un mandat de quatre anys, tal i com establert l'article 43 de la Convenció. Els membres desenvolupen les seves funcions a nivell personals i poden tornar a ser reelegits, en el cas que tornin a presentar la seva candidatura (Nacions Unides, 2020).

1.3.1. Observació general Núm. 17 (2013) sobre el dret del nen al descans, a l'esbarjo, al joc, a les activitats recreatives, a la vida cultural i a les arts del Comitè dels Drets del Nen

Fa un anys enrere, el Comitè dels Drets del Nen es va donar compte que l'article 31 de la Declaració del Nen de 1989 entrava en conflicte quan es parlava de certes categories d'infants ja que moltes vegades ens trobem amb situacions on infants no gaudeixen en condicions d'igualtat. El Comitè va destacar les nenes, els infants amb recursos econòmics limitats (el Comitè els defineix com infants pobres), els infants amb discapacitat, els infants indígenes i els infants que pertanyen a minories (Nacions Unides, 2013: Article 31.1).

A més a més s'ha d'afegir el neguit del Comitè envers a la conciliació del joc en les grans ciutats ja que aquestes han patit un gran canvi i no són com les ciutats del 1989, època de l'última rectificació de la Declaració del Nen. El fet és que els canvis que s'han produït en el món, i sobretot, en el món urbà desenvolupat⁷, tenen un efecte importat en les oportunitats de les que disposen els infants per gaudir dels drets que es van reconèixer en l'article 31 de la Declaració del Nen de 1989 (Nacions Unides, 2013: Article 31.1).

A partir d'aquesta reflexió del Comitè, es va establir com objectiu general de la observació número 17, augmentar la comprensió de la importància de l'article 31 pel benestar i el desenvolupament del Nen; assegurar el respecte i reforça l'aplicació dels drets establerts en el mateix article 31. Per poder aconseguir això es determinen tres accions (Nacions Unides, 2013: Article 31.1).

---

⁷ Quan es parla de el **món urbà desenvolupat** em refereixo a les grans metròpolis i les grans ciutats desenvolupades del món. Segons la RAE el món desenvolupat és "aquell que ha evolucionat econòmicament cap a millors nivells de vida i, que per tant, és un país amb un alt nivell econòmic mesurat per la renda per càpita dels seus habitants" (RAE. *Definició País desenvolupat*. Disponible (en línia): < <https://dej.rae.es/lema/pa%C3%ADs-desarrollado>>).

- La elaboració totes les mesures d'aplicació per parts dels Estats, així com d'estratègies i programes per fer realitat els drets definits en l'article 31 de la Convenció dels Drets del Nen de 1989 (Nacions Unides, 2013: Article 31.1).
- Conscienciar al sector privat sobre les responsabilitats i les funcions que hauran d'adoptar per tal de garantir la igualtat en la recreació del joc dels infants (Nacions Unides, 2013: Article 31.1).
- I finalment, l'establiment de directrius destinades a totes les persones que treballen amb infants, on s'inclouen els pares i mares, sobretot, totes aquelles mesures que fan referència al joc i a la pròpia recreació d'aquest (Nacions Unides, 2013: Article 31.1).

1.4. El joc urbà

Els espais públics per el desenvolupament infantil són una part de l'equipament necessari dels nuclis urbans, amb la qual cosa, els infants han de sentir-los com a propis (Soledad, 2018-2019). Aquest s'anomenen a nivell teòric com a playgrounds o parcs infantils els quals són espais públics destinats al desenvolupament de l'infant a través del joc.

1.4.1. Playgrounds: Els espais de joc en les ciutats

L'inici dels Playgrounds o parcs infantils es remunta a finals del segle XVII, principis del XIX on a patir dels postulars del filòsof alemany Friederich Froebel⁸ assumeix que la educació ha d'anar lligada de la mà del joc. En el 1837, en la primera escola de Froebel, es veuen materialitzades les seves conviccions sobre com ha de ser el funcionament de la educació infantil. És en aquest moment quan es formalitza el seu primer model educatiu, anomenat *Kindergarten* (jardí d'infància) on s'aprecia la importància del joc per l'aprenentatge lliure i actiu, el qual es troba reforçat per una sèrie d'elements del joc potenciadors, els quals són dissenyats per ell mateix (Soledad, 2018-2019).

---

⁸ **Friederich Froebel** (21/04/1782, Oberweissbach. Alemanya – 21/06/1852, Mariethal. Alemanya) "va ser un destacat pedagog alemany del segle XVIII. Es conegut per ser el fundador dels jardins d'Infància o Kindergarten. Fou professor en Frankfurt i en Iverdun, va ser deixeble de Rousseau i de Pestalozzi del qual les seves idees van influenciar en la construcció dels jardins Infantils" (ECURED;Friederich Froebel. Disponible (en línia): <https://www.ecured.cu/Federico_Froebel>).

A mitjans del segle XIX es produeix un canvi de paradigma referent al que senten per jocs ja que es va iniciar una recerca continua d'activitats que afavorien el desenvolupament intel·lectual de l'infant. Aquest canvi de paradigma ve donat per l'escola del suís Johann Heinrich Pestalozzi⁹ el qual planteja de la necessitat de destinar espais de les ciutats als infants, i d'aquí sorgeixen les primeres àrees de joc les quals es trobaven vinculades a la necessitat de crear espais urbans per tal de que els petits poguessin jugar a l'aire lliure i es trobessin protegits. Aquest espais es van donar a conèixer com a *sandpits* o *sandboxes* els quals es tractaven d'espais limitats i constituïts per sorra (conegut com a sorral). (Soledad, 2018-2019).

El gran canvi es produeix amb la finalització de la Segona Guerra Mundial on ressorgeix la preocupació per les activitats lúdiques i educatives dels infants. En el període de postguerra es va estendre el recurs del sorral en els espais urbans infantils. És durant aquesta època, en la dècada dels anys 40, on en el Regne Unit apareixen els anomenats *Adventure Playgrounds* els quals són dissenyats per Lady Allen de Hurtwood, la qual realitza un intens apropament al treball de Sørensen. Lady Allen de Hurtwood desenvolupa els *Adventure Playgrounds* aprofitant els espais buits que havien quedat a la ciutat de Londres a causa dels bombardejos de la Segona Guerra Mundial. A través d'aquest espais es vol aconseguir una reparació de la ciutat a través de l'alegria dels infants els quals donen vida a través dels jocs en aquests espais buits (Soledad, 2018-2019).

1.4.2. Els Playgrounds d'Aldo Van Eyck

A partir de totes les experiències comentades en el punt anterior, l'arquitecte Aldo van Eyck s'introdueix en el camp dels parcs infantils realitzant una ampla aportació (en més de 700 "playgrounds") de "*playgrounds*" que construeix en la ciutat d'Amsterdam (Soledad, 2018-2019).

La seva principal idea era convertir la ciutat d'Amsterdam en un espai de joc pels infants, com a conseqüència d'aquesta visió, el projecte s'ha d'entendre com una vitalització dels dissenys simples dels carrers d'Amsterdam que hi havia en aquella època. El

---

⁹ **Johann Heinrich Pestalozzi** (12/01/1746, Zurich – 17/02/1827, Brussel·les) "fou conegut com el pare de la Pedagogia moderna. Reformador de la pedagogia tradicional, va dirigir la seva tasca cap a la educació popular. Va destacar per treballar per una igualtat educacional per les persones amb recursos escassos" (ECURED; Hohann Heinrich Pestalozzi. Disponible (en línia): < https://www.ecured.cu/Johann_Heinrich_Pestalozzi>).

projecte es desenvolupa entre els anys 1947 i 1978 on es destaca el *playgrounds* de Bertelmanplein el qual va ser el primer parc infantil dissenyat per Aldo Van Eyck en la ciutat d'Amsterdam (Stutzin, 2015).

Fig 1. Primer *Playground* dissenyat per Aldo Van Eyck, anomenat Bertelmanplein en l'any 1947 (Amsterdam, 1947).
(Polítiques del Playgrounds: Els espais de joc de Robert Moses i Aldo Van Eyck. Nicolás Stutzin, 2013)

Cada un dels parcs infantils o "*playgrounds*" que dissenyava Aldo Van Eyck estaven pesant i dissenyats segons el lloc en el qual s'anaven a ubicar, de tal manera que la idea és que ens hem d'adaptar als espais i dissenyar els "*playgrounds*" de forma específica a l'espai que estem vitalitzant (Stutzin, 2015).

Si ens fixem en els elements que constituïent aquests "*playgrounds*" ens trobem amb figures geomètriques y abstractes, els quals estaven dissenyats per evitar la possible associació amb altres objectes o regles d'ús conegut. Tots els objectes dels parcs infantils eren dissenyats en la seva totalitat per el mateix Aldo Van Eyck (Stutzin, 2015).

Segons van Eyck, l'equipament de joc urbà havia de forma part de la ciutat al punt de desaparèixer en lo quotidià i tornar-se integrat de la mateixa forma que les cabines telefòniques, els postes o les escales. Per aquest mateix motiu, havia de ser inerte i estatic, permetin des de la seva abstracció muda que la imaginació i la casualitat li donguessin vida en jocs sense regle fixa. En aquestes places no hi havia ni gronxadors ni objectes per balancejar-se. Així mateix, els elements es tornaven part de la ciutat i podien ser utilitzats per tots els ciutadans sense importar l'edat d'aquests (Stutzin, 2015).

Aquest "*playgrounds*" destacaven perquè aquests equipaments podien ser utilitzats de moltes formes, de tal forma que durant la nit podien tenir una utilitat molt diferent a la que tenien durant el dia, és a dir, són espais oberts a la imaginació i ha les utilitats que pugui donar la població. Aquesta idea ve donada per el disseny geomètric i abstracte dels equipaments dels "*playgrounds*". Els mobiliaris de joc es distribueixen de tal forma que conformen interiors i límits, de tal forma que es generen espais continguts i controlables, però oberts i integrats a l'espai públic. Això permet introduir de nou als infants com a part essencial de la ciutat dels adults. Tot això, va permetre que els "*playgrounds*" es convertissin en llocs per tota la comunitat (Stutzin, 2015).

Fig 2. *Playground* dissenyat per Aldo Van Eyck ubicat en el Vondelpark, un dels parcs més grans de la ciutat d'Amsterdam. (Polítiques del Playgrounds: Els espais de joc de Robert Moses i Aldo Van Eyck. Nicolás Stutzin, 2013)

1.4.3. Kaboom

Actualment, existeixen algunes entitats i organitzacions a nivell internacional que han partit de la idea de Aldo Van Eyck per poder crear espais de joc en les ciutats per tal de garantir els drets que es defenen en la Convenció del Nen de 1978 de Nacions Unides, així com crear i millorar espais de jocs per tal de que aquests siguin segurs per el propi desenvolupament de l'infant.

Un clar exemple es Kaboom el qual és un organisme sense ànim de lucre nacional, amb seu a Washington, que treballa per acabar amb la desigualtat en l'espai de joc en els Estats Units d'Amèrica. L'organisme neix a partir de la mort d'un infant en un espai de joc degut a les males condicions en que es trobaven els equipaments del parc.

Es centra en treballar amb les comunitats per crear espais de jocs increïbles i dissenyats per els propis infants per tal de que els infants que no tenen accés a un lloc on jugar puguin tenir la oportunitat de tenir un espai pensat i dissenyat per a ells mateixos.

L'organisme porta en funcionament 23 anys on han arribat a crear i millorar més de 17.000 espais de joc. En aquests processos de millora i creació han participar més d'1.5 milions de membres de la comunitat on han estat beneficiats més d'11 milions d'infants. Cal destacar que no només es centra en els infants sinó que també crea i millora espais de joc pels adolescents.

Fig 3. Espai de joc per infants dissenyat per Kaboom (Kaboom; El nostre treball)

Fig 4. Espai de joc per adolescents dissenyat per Kaboom (Kaboom; El nostre treball)

1.5. El concepte de processos participatius

El projecte "Ciutat Jugable" destaca ja que s'emmarca en un procés participatiu que engloba a l'Institut d'infància i Adolescència de Barcelona (IIAB) i els infants dels cursos de 2n, 3è, 4rt, 5è i 6è de Educació Primària de l'Escola Diputació (Nova Esquerra de l'Eixample, Barcelona). En el següent apartat s'explicarà en que consisteixen els processos participatius i com s'estructuren, així com, una explicació a nivell jurídic de l'empament dels infants dins la participació activa en aquests tipus de processos.

Per entendre que són els processos participatius, primerament hem de saber definir en que consisteix la participació i quin paper té dins les societats democràtiques.

L'Ajuntament de Barcelona indica que *"Avançar cap a una democràcia no es suficient amb la elecció regular de representants polítics. S'ha de facilitar la incidència, la deliberació, la coproducció i la decisió de la ciutadania sobre els assumptes que els afectes"* (Ajuntament de Barcelona, 2020). Amb aquesta mateixa participació activa de la ciutadania es com es forma aquest conjunts de decisions que ja no només engloba als poders públics sinó que existeix una relació de coproducció de decisions sobre actuacions i assumptes públics. El procés que engloba aquesta participació és aquell que es coneix com a *"procés participatiu"*.

Els processos participatius es poden definir com trobades per promoure el debat i el contrast d'arguments entre la ciutadania o entre aquesta i els responsables municipals per tal de recollir les seves opinions i propostes amb respecte a una actuació municipal concreta (Ajuntament de Barcelona, 2020).

Un procés participatiu pot servir per a dur a terme un diagnòstic d'una qüestió o d'un assumpte en concret, per tal de buscar idees creatives i innovadores per dur-les a terme i per a suggerir quines formes d'intervenció són les més adequades en funció de les particularitats de cada actuació, context i cas (Ajuntament de Barcelona, 2020).

Els processos participatius s'estructuren en quatre fases:

- Una primera **fase d'informació**, moment en el qual és realitza una difusió al conjunt de la ciutadania sobre quina és la matèria en la que es requereix participació (Ajuntament de Barcelona, 2020).

- Una segona **fase de debat**, etapa en la qual es realitza una promoció de diàleg i es realitza un contrast d'arguments, en la que es recullen les aportacions de les persones participants. Durant aquesta fase s'utilitza la metodologia (presencial o telemàtica) més adequada per tal d'arribar a tots els col·lectius (Ajuntament de Barcelona, 2020).
- Una **fase de retorn** en la qual es trasllada el resultat a les persones participants, així com, a tota la població (Ajuntament de Barcelona, 2020).
- I una **fase final de seguiment**, on es facilita el seguiment del desenvolupament dels resultats del procés participatiu (Ajuntament de Barcelona, 2020).

1.5.1. La participació infantil

La participació infantil es pot entendre com el dret que tenen tots els infants del món d'opinar, participar i debatre sobre els assumptes que els afecten directa i indirectament, com ha ciutadà de ple dret.

L'any 1989, la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets dels infants, va proclamar el dret dels menors a la participació. Tot i això, la realitat és molt diferent. Ens trobem amb una societat a la que li costa d'assimilar que els infants puguin tenir dret i veu en els processos participatius que els afecten directa o indirectament (Trilla i Novella, 2011: 23-43)

Tot i que la mentalitat de la societat actual és de rebutjar aquesta participació infantil s'ha de destacar que aquesta es troba emparada jurídicament per la Convenció dels drets dels infants de 1989 de Nacions Unides.

La Convenció de Nacions Unides sobre els drets dels d'infants de 1898 estableix el dret de participació dels infants, així com aspectes directament associats a la participació infantil, en els articles 12,13,14 i 15 (Trilla i Novella, 2011: 23-43)

L'article 12 estableix aquesta idea de garantir el dret del infant per tal de que aquest pugui expressar la seva opinió lliurement en tots els aspectes que el puguin afectar tant de forma directe com indirectament. **L'article 13** és aquell que es refereix a la llibertat d'expressió de l'infant on s'inclou el buscar, rebre i difondre informació i idees, sense consideració de fronteres i ja sigui de forma oral, escrita, impresa, de forma artística o per qualsevol altre medi. Per la seva part, **l'article 14** estableix el dret a la llibertat de

pensament, de consciència i de religió de l'infant. I finalment, **l'article 15** el qual reconeix el dret a la llibertat d'associació i a la llibertat de celebrar reunions específiques.

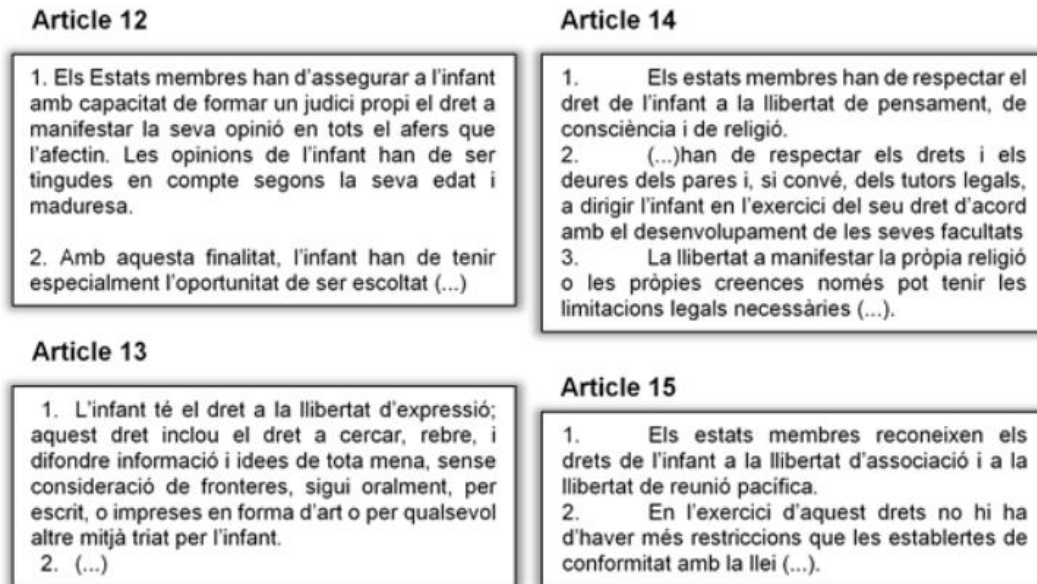

Fig 5. Articles 12,13,14 i 15 de la Convenció de Nacions Unides sobre els drets dels infants de 1989 (Nova York, 1989)

Organitzacions i entitats com l'Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona o Kaboom lluiten per establir processos de co-creació en projectes i decisions que afecten els infants de forma directa com indirectament. Un exemple és el Projecte "Ciutat Jugable" el qual ha consistit en la co-creació i disseny d'espais de joc a la ciutat de Barcelona entre els infants i la pròpia Administració Pública. A partir d'aquest procés de co-creació s'ha desenvolupat un procés de participació infantil per tal de que els infants expressin la seva opinió.

Els següents apartats realitzen una explicació del Projecte "Ciutat Jugable" del IIAB, i posen en practica la participació infantil, així com, la estructura que aquesta ha de seguir.

2. EL PROJECTE "CIUTAT JUGABLE"

El Projecte "Ciutat Jugable" s'emmarca en un procés de co-creació d'espais de joc a la ciutat de Barcelona amb l'objectiu principal de crear una ciutat jugable i jugada a partir del Pla de joc en l'espai públic amb horitzó 2030 (presentat l'any 2019) i els treballs previs recollits en l'estratègia Barcelona dona molt de joc de 2018 (Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona, 2019)

2.1. Punt de Partida. Els antecedents del Projecte

Barcelona és una ciutat densa i compacta, amb tots els beneficis que això comporta, i alhora, amb clars dèficits, com els alts nivells de contaminació de l'aire i l'acústica, l'accidentalitat viària, la manca de verd o la insuficient qualitat d'espais de convivència. Si bé la compacitat i barreja d'usos propicien vitalitats als carrers com espais de pas i d'estada, al llarg de les darreres dècades, les funcions urbanes relacionades especialment amb la trobada i l'esbarjo han minvat sensiblement o fins i tot desaparegut dels nostres carrers que, tradicionalment, eren el lloc per excel·lència del joc dels infants, la trobada del veïnat, el passeig, els descans, l'esport o l'intercanvi econòmic (Ajuntament de Barcelona, 2018).

Davant aquesta realitat, va sorgir la idea de repensar i treballar en els espais urbans de la ciutat de Barcelona, per tal de que aquests es converteixin en espais de joc pels infants, els quals suposen el 15%¹⁰ de la ciutadania (Ajuntament de Barcelona, 2018).

A partir d'aquest plantejament s'han realitzat diverses propostes a nivell polític per tal de repensar la ciutat.

El Pla de joc a l'espai públic es va presentar el febrer del 2019 a la jornada Joc i Ciutat, organitzada per l'Àrea d'Ecologia Urbana i l'Àrea de Drets Socials, i amb suport de l'Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona (Ajuntament de Barcelona, 2019).

El Pla de joc a l'espai públic és el resultat de la Mesura de govern "Barcelona dona molt de joc" aprovada el febrer del 2018 (Ajuntament de Barcelona, 2019).

---

¹⁰ En la ciutat de Barcelona trobem un total de **245.144 habitants fins la majoria d'edat**, segons el padró municipal de 2017 (Medi Ambient i Serveis Urbans – Ecologia Urbana, Gerència adjunta; Mesura de Govern, Estratègia Pla de Joc a l'espai públic. Ajuntament de Barcelona, 2018).

En el següent apartat, es realitzarà una explicació més detallada sobre la mesura de govern i el Pla de joc en els que es basa el projecte "Ciutat Jugable".

2.1.1. Mesura de govern

La mesura de govern (aprovada el 23 de febrer de 2018) vol afavorir un canvi en el reconeixement de la importància social del joc a l'espai públic com a la política urbana. Aquesta parteix de la necessitat de repensar els espais i les oportunitats que la ciutat ofereix de joc divers i inclusiu a l'aire lliure per als seus infants i adolescents i per la millora de la vida comunitària del conjunt de la ciutat (Ajuntament de Barcelona, 2018).

La mesura va dirigida a encaminar la pròpia ciutat de Barcelona a un espai metropolità que promou i planifica les oportunitats de joc a l'entorn urbà (Ajuntament de Barcelona, 2018).

Aquesta mesura també és una concreció de les actuacions d'urbanisme de la vida quotidiana i posa especial atenció en aquelles activitats comunitàries i personals vinculades amb el joc dels infants i adolescents i que, alhora, vinculen els adults que en tenen cura. Des de aquesta perspectiva de gènere en l'urbanisme, cal promoure un espai públic ple de vida, que ha d'afavorir l'autonomia, la percepció de la seguretat i la socialització de les persones pensant en les necessitats diferencials de dones i homes de totes les edats i condicions. En aquest sentit, s'assumeix que la ciutat es pot transformar a partir de la suma de moltes petites actuacions que repercuteixen en la vida quotidiana dels seus veïns i veïnes. Millorar les oportunitats de joc lliure, divers i inclusiu a l'espai públic de Barcelona és la part més important de les microtransformacions que beneficiaran al conjunt de la ciutadania, i de manera especial, pretén beneficiar als infants, adolescents i adults que els cuiden i hi conviuen a casa (Ajuntament de Barcelona, 2018).

La mesura de govern es planteja tres objectius que encaminen les accions que es van realitzar entre els anys 2018 i 2019, i que marquen el desplegament del primer pla de Barcelona d'impuls del joc a l'espai públic 2020-2030 (Ajuntament de Barcelona, 2018). Aquests tres objectius són:

- Ampliar i diversificar les oportunitats de joc lliure i inclusiu a les àrees de joc, als espais lúdics i multifuncionals i a l'entorn urbà de la ciutat des d'una concepció global i territorial innovadora (Ajuntament de Barcelona, 2018).

- Desenvolupar els criteris, eines i indicadors per tal de planificar i poder fer seguiment de l'increment i millora de les oportunitats de joc com a política pública de la ciutat (Ajuntament de Barcelona, 2018).
- Promoure la participació i la corresponsabilitat de la ciutadania i actors socials en la nova visió i impuls del joc a l'espai públic, tenint en compte l'interès superior de l'infant en el procés (Ajuntament de Barcelona, 2018).

A partir de l'establiment i desenvolupament de 6 línies estratègiques, la mesura de govern repensa la configuració dels espais i les oportunitats que la ciutat tenia per tal d'encaminar-la a una ciutat facilitadora del joc, més habitable per tota la ciutadania en la qual es prioritza als infants i adolescents de forma no exclusiva.

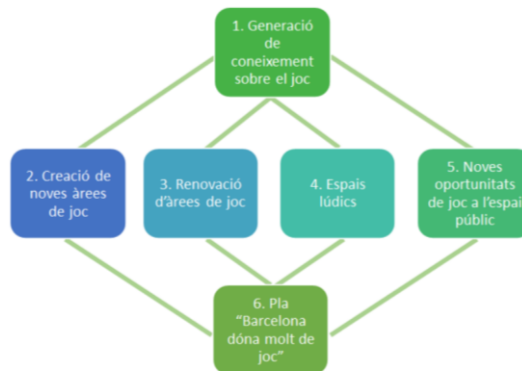

Fig. 6 Les 6 línies estratègiques que planteja la Mesura de Govern. Medi Ambient i Serveis Urbans – Ecologia Urbana, Gerència adjunta. Ajuntament de Barcelona, 2018

Tal i com es pot veure en l'anterior esquemes de les línies estratègiques de la mesura de govern (Fig. 6), la última línia estratègica és aquella que estableix la creació i seguiment del Pla "Barcelona dona molt de joc", el qual s'explica en més detall en el següent sub-apartat.

2.1.2. Pla de joc a l'espai públic

El Pla de joc a l'espai públic "Barcelona dona molt de joc" amb horitzó 2030 és un full de ruta pioner que situa el joc i l'activitat física a l'aire lliure entre les polítiques claus per fer una ciutat més habitable i millorar el benestar, la salut i la vida comunitària dels veïns i veïnes, començant per la infància i l'adolescència (Ajuntament de Barcelona, 2019).

El Pla sorgeix a partir de la sisena línia estratègica que planteja la mesura de govern, aprovada el 23 de febrer de 2018, per tant, ens trobem davant un Pla que no parteix des de zero, sinó que catalitza línies d'acció concretant diversos aspectes de plans i estratègies municipals (Ajuntament de Barcelona, 2019).

D'aquest punt de partida, s'elabora un full de ruta amb la finalitat principal de *"millorar i diversificar les oportunitats de joc i activitat física a l'espai públic pels seus amplis beneficis tant pel desenvolupament i benestar dels nens, nenes i adolescents com per la salut i la vida social de tota ciutadania"*, tot i que sempre parteix de l'idea d'assolir la finalitat a partir dels objectius establerts en l'agenda 2030¹¹ fent ciutats més inclusives, segures i resilientes adequant l'espai públic perquè sigui més apte als grups socials menys presents (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Fig 7. Els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible. Agenda 2030, Nacions Unides

¹¹ L'Agenda 2030 estableix 17 objectius de desenvolupament sostenible els quals van ser aprovats i consensuats per 193 països l'any 2015. Els objectius persegueixen la igualtat entre les persones, protegir el planeta i assegurar la prosperitat com a part d'una nova agenda de desenvolupament sostenible. "Els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible i les seves 169 metes són de caràcter integrat i indivisible, a nivell mundial i d'aplicació universal, tenen en compte les diferents realitats, capacitats i nivells de desenvolupament de cada país i respecten les seves polítiques i prioritats nacionals" (NACIONS UNIDES; GUATEMALA. Agenda 2030: Objectius de Desenvolupament Sostenible. Disponible (en línia): < <https://onu.org.gt/objetivos-de-desarrollo/>>).

És important destacar que el propi Pla es troba coordinat per l'Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona (IIAB) i, per tant, el projecte "Ciutat Jugable" s'emmarca dins del que estableix el propi Pla.

2.2. La importància del joc en les ciutats. Els beneficis col·lectiu del joc

Tal i com s'esmena en el punt 1.2. (el concepte del joc) d'aquest treball, el Comitè dels Drets de l'Infant defineix el joc com "tot comportament, activitat o procés iniciat, controlat i estructurat pels mateixos infants que pot passar a qualsevol lloc i en quan es tingui la oportunitat" (Ajuntament de Barcelona, 2019).

La mateixa definició del joc ja ens fa reflexionar sobre diversos aspectes positius del joc per la comunitat i per les ciutats. El joc és un fi mateix pel plaer que provoca, una necessitat humana vital i un dret reconegut d'infants i adolescents per la seva importància en el seu desenvolupament (Ajuntament de Barcelona, 2019).

En primer lloc, el joc és un procés o activitat que dona autonomia als infants, que a la vegada, exerceixen una activitat física i mental que els ajuda en el seu procés maduratiu i en la relació que estableixen amb la societat, i com a conseqüència d'això, amb els altres infants (Ajuntament de Barcelona, 2019).

A nivell educatiu, hi ha habilitats socials i emocionals fonamentals que com millor s'aprenen és jugant (Ajuntament de Barcelona, 2019). El joc és una activitat o procés que desenvolupem amb el nostre propi cos i amb les emocions que desenvolupem quan juguem. D'aquesta manera, jugar significar realitzar accions, vivències, implicacions i participacions, les quals ajuden a adquirir aprenentatges (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Quan aquesta forma educativa es troba fora de l'àmbit escolar i familiar és el que coneixem com educació en el lleure. És a dir, és el conjunt d'activitats i experiències que es realitzen en el temps lliure dels infants i joves amb una intencionalitat pedagògica fora del currículum escolar i de l'àmbit familiar, que els ajuden a adquirir competències i habilitats socials, fent-los protagonistes de la seva pròpia vida i actius i participatius socialment (JOVECAT, 2020). Aquest tipus d'aprenentatges i assoliments es solen fer a través del joc.

Ara bé, tot i que quan parlem de joc, associem els aspectes positius i els beneficis amb els infants que el desenvolupem, no ens hem d'oblidar del paper fonamental que desenvolupen els adults que tenen cura d'aquests infants ja que no sempre garanteixen el dret al joc lliure, estimulant i creatiu, posant a l'abast dels infants i joves espais diversos i de qualitat, temps lliure, materials, companys i autonomia perquè juguin (Ajuntament de Barcelona, 2019).

En general, podem dir que les persones adultes que tenen cura dels infants que desenvolupen el joc no sempre tenen un paper positiu per afavorir-lo. Això es constata en tres raons principals: una, perquè construeixen una agenda quotidiana de l'infant i l'adolescent plena d'activitats i obligacions que els hi deixen molt poc temps lliure autoorganitzat; dos, perquè l'aversion al risc provoca actituds sobreprotectores, i per tant s'ofereix als nens i nenes molt poca o cap autonomia per assumir reptes i gestionar riscos; i tres, perquè no es diversifica prou els tipus de jocs i es redueix el ventall d'experiències de joc (Ajuntament de Barcelona, 2019).

D'aquesta manera, els adults poden tenir un doble rol depenent del paper que desenvolupen respecte a l'afavoriment del joc. És per aquest motiu, que un dels principals reptes que té la societat respecte als adults, és el d'afavorir espais de joc que siguin adequats a la visió d'un adult per tal de que aquest doni autonomia i deixi la sobreprotecció amb l'infant o jove, sempre i quan, els espais es trobin dissenyats per tal de que els infants i joves puguin desenvolupar reptes, accions i descobriments sense tenir adults que els hi impedeixin.

2.3. La creació d'espais de joc en les ciutats (situació de Barcelona)

Tenint en compte això, la idea del projecte "Ciutat Jugable" és la de crear espais de joc a través de la co-creació entre l'Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona, i els propis infants.

Ara bé, abans de realitzar una explicació sobre les fases del projecte, hem d'entendre com es defineix la infraestructura lúdica de la ciutat de Barcelona. En el següent apartat es realitza una explicació sobre les tres capes en que es classifiquen els espais jugables de les ciutats, els 7 criteris de qualitat que han de seguir aquests espais i, finalment, es realitza una explicació general de la infraestructura lúdica a la ciutat de Barcelona.

2.3.1. Les tres capes per repensar i impulsar espais de joc a les ciutats

Quan definim els espais de joc a les ciutats, no només hem de pensar en aquells espais destinats al joc sinó tots els espais que són jugats, és a dir, tots aquells espais on es juga de forma esporàdica, fortuïtat i puntual (Ajuntament de Barcelona, 2019).

És per aquesta mateixa raó que parlem d'infraestructura lúdica i no d'un únic espai definit. A través d'aquesta infraestructura lúdica es treballa amb la finalitat de comptar amb una categoria d'anàlisi que inclogui els diferents tipus d'espais urbans a l'aire lliure amb possibilitats de joc, més enllà de la intensitat d'ús lúdica i de la intencionalitat de disseny pel joc. Per tant, podem saber quins són els espais en que els nens i nenes juguen a la ciutat (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Analitzar la ciutat des d'aquesta perspectiva d'infraestructura lúdica permet identificar 3 capes on millorar i maximitzar la jugabilitat. Aquestes actuen com a cercles concèntrics i, juntes, conformen la infraestructura lúdica urbana (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Aquestes tres capes són:

1ª Capa: Àrees de joc i patis escolars

Aquesta primera capa es considera els espais de joc per excel·lència dels infants a l'aire lliure, on el joc no conviu amb altres usos. Aquests espais estan dissenyats i específicament per jugar i per fer activitat física, incorporant alguns tipus d'elements dissenyats expressament i que requereixen certificació (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Tot i que, aquesta seria la definició general, dins d'aquesta primera capa cal diferenciar entre les àrees de joc i els patis escolars.

Les àrees de joc són aquells espais dissenyats per a ús exclusiu de joc, delimitats, senyalitzats i certificats amb elements de joc expressament dissenyats. Mentre que els patis escolars són aquells espais a l'aire lliure que es localitzen en escoles bressol, infantils, de primària i instituts on es juga en horari lectiu i en el temps del migdia. Tot i que s'ha de destacar que es poden obrir al barri la resta del temps no lectiu de les escoles (Ajuntament de Barcelona, 2019).

2a Capa: Espais lúdics i entorns escolars

En una segona capa trobem els denominats espais lúdics i entorns escolars els quals són espais per a ús exclusiu dels vianants amb possibilitats de joc i usos lúdics en convivència amb altres activitats ciutadanes. Es caracteritzen per ser espais fonamentalment de trobada social i vitals per a les relacions intergeneracionals i per la convivència comunitària i veïnal. Els seus accessos han de garantir seguretat i l'autonomia dels infants, i afavorir la mobilitat a peu o en rodes, així com l'accessibilitat (Ajuntament de Barcelona, 2019).

En aquesta segona capa formen part els espais lúdics i els entorns escolars. Els espais lúdics són aquells llocs que ofereixen la possibilitat de joc en convivència amb altres usos i que poden incloure àrees de joc o no que són aptes per totes les edats. En canvi, els entorns escolars són espais urbans a les entrades i voltants dels centres educatius amb accessos pacífics i, que donen la possibilitat d'estada i de joc fortuït. Aquest entorns escolar desenvolupen una funció de quedada i vida comunitària de les famílies i de la comunitat educativa (Ajuntament de Barcelona, 2019).

3a Capa: Ciutat Jugable

I finalment, trobem una tercera capa que inclou la resta d'espais urbans i naturals on es juga i es desenvolupa activitat física de manera més o menys espontània o casual per part dels infants, els joves, els adults i al gent gran (Ajuntament de Barcelona, 2019).

En aquesta tercera capa trobem espais que permeten maximitzar les oportunitats de joc amb actuacions diverses, com ara ampliar espais urbans o introduir elements o mobiliari urbà amb alta jugabilitat passant per l'urbanisme tàctic¹² i iniciatives puntuals que estimulen el joc (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Finalment, quan estem fent referència a la capa en la qual s'emmarca el Projecte "Ciutat Jugable" l'hem d'ubicar en aquesta tercera, ja que l'objectiu principal del projecte és adequar i/o repensar espais urbans per maximitzar les oportunitats de joc.

---

¹² **L'urbanisme tàctic** es pot definir com un moviment summament pragmàtic que abandona la visió holística de la planificació i s'enfoca a accions concretes i immediates. Un exemple a la ciutat de Barcelona és la superilla del Barri de Sant Antoni (Adrià, M (2015). Urbanismo táctico. Disponible (en línia): <<https://www.arquine.com/urbanismo-tactico/#:~:text=El%20urbanismo%20t%C3%A1ctico%20es%20un,a%20acciones%20concretas%20e%20inmediatas.>>)

2.3.2. Criteris de qualitat per avançar cap a una ciutat jugable

Quan volem avançar cap a una ciutat jugable és important tenir en compte els 7 criteris de qualitat del joc a l'hora de dissenyar espais per jugar a la ciutat, especialment en les àrees de joc i els espais lúdics (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Aquests criteris, elaborat en el Pla de Joc a l'Espai Públic de Barcelona amb horitzó 2030, han sorgit a partir de les Observacions del Comitè dels Drets de l'Infant de Nacions Unides sobre el joc (OG núm. 17, 2013) i de l'anàlisi de documents de referència internacional¹³ sobre el disseny per maximitzar la jugabilitat en l'entorn urbà (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Els 7 criteris que s'han de seguir a l'hora de dissenyar espais per jugar a la ciutat són els següents:

Fig 8. Els 7 criteris a seguir a l'hora de dissenyar espais per jugar a la ciutat de Barcelona establerts en el "Pla del joc a l'espai públic de Barcelona amb horitzó 2030". Ajuntament de Barcelona, 2019

¹³ Veure biografia

Aquests 7 criteris són molt importants d'esmenar ja que quan parlem del Projecte "Ciutat Jugable" hem de tenir en compte que els espais dissenyats sempre es guien per aquests criteris.

2.3.3. La infraestructura lúdica de la Ciutat de Barcelona

Un dels principals problemes que té la ciutat de Barcelona és la falta d'àrees de joc en la pròpia ciutat. Sobretot, en els barris més densament poblats i amb una infraestructura d'edificació alta i antiga. Un clar exemple d'aquesta falta d'àrees de joc són aquells que es troben en el centre de la ciutat, com els barris situats al Districte de Ciutat Vella, és a dir, el casc antic de la ciutat.

A continuació es mostra un mapa en el qual s'especifiquen el número d'àrees de joc en cada barri, exceptuat com ha tal el Parc Natural de Collserola.

Per entendre bé la divisió administrativa del mapa, cal entendre que cada número correspon a un barri de Barcelona i que la divisió de districte es realitza amb unes línies negres gruixudes que marquen el límit de cada un d'ells. S'han trobat dades de tots els barris en excepció del barri de La Clota (Districte Horta-Guinardó) el qual es troba pintat en color marró clar indicant que no existeixen dades en relació a les àrees de joc que hi trobem.

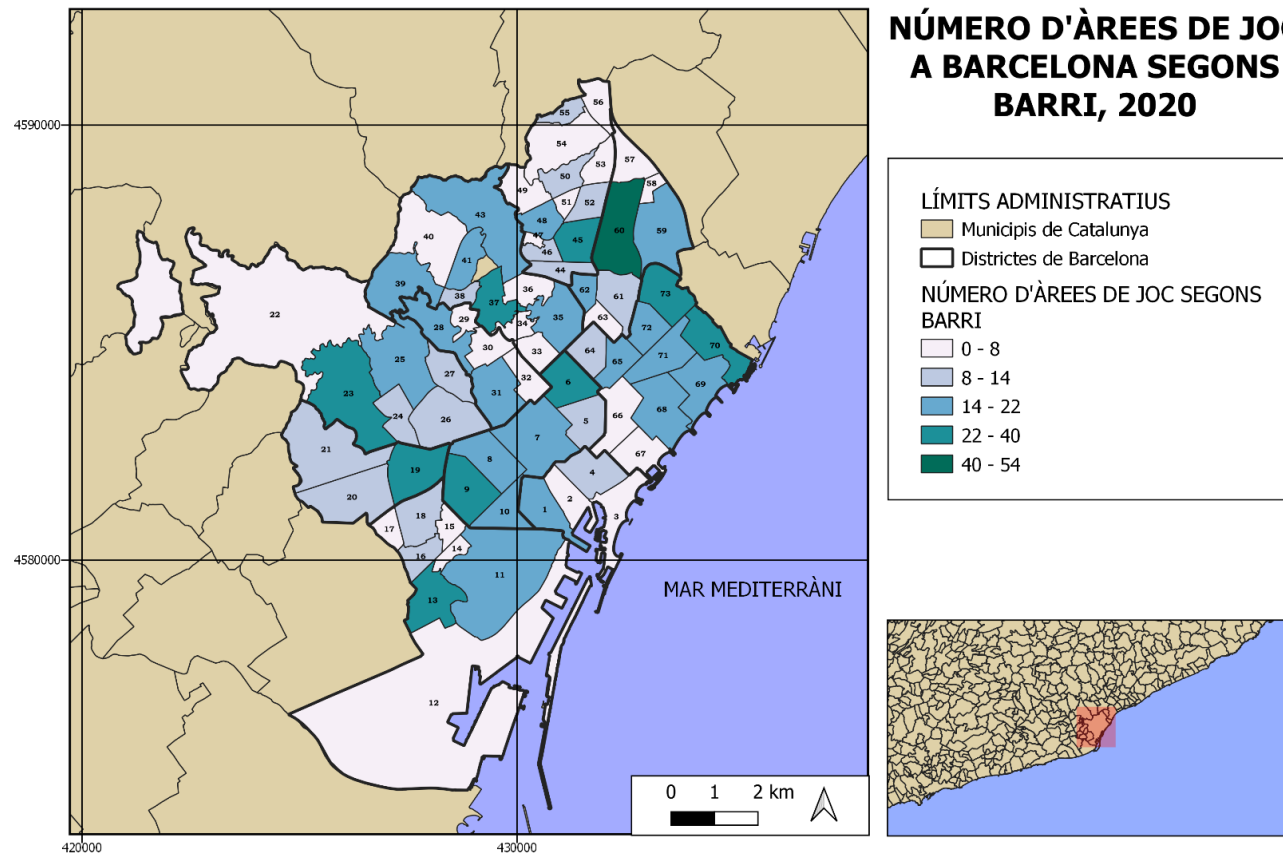

Fig 9. Mapa número d'àrees de Joc a Barcelona segons Barri. Dades extretes a partir de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya. Elaboració pròpia, 2020

Com bé indicava anteriorment, una de les parts de la ciutat on es mostra aquesta falta d'infraestructura lúdica és en els barris situats al Districte de Ciutat Vella, és a dir, els barris del casc antic de la ciutat.

Aquests barris són els que corresponen al Barri Gòtic (número 2), la Barceloneta (número 3) i Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera (número 4), en els quals el nombre d'àrees de joc no supera les 14 (en el conjunt dels barris) tenint en compte que ens trobem davant la zona més turístificada de la ciutat. Una possible explicació pot ser el fet que ens trobem en una zona on el tipus d'edificació ja dona resposta, és a dir, si analitzem els barris ens trobem amb edificacions molt antigues situades en petits carrerons on hi ha poques places i espais grans per poder establir àrees de joc.

Si analitzem el Districte de l'Eixample (barris amb número 5,6,7,8,9 i 10) ens trobem amb un cas paradigmàtic ja que sí que és cert que és una de les zones de la ciutat on més àrees de joc hi ha (cada barri té entre 8 i 40 àrees de joc) però a la vegada ens trobem que poder la quantitat d'àrees de joc que hi han són insuficients degut a que és una de les zones on hi viu més gent de tota la ciutat¹⁴.

En el nostre cas, ens hem de centrar en el barri de la Nova Esquerra de l'Eixample (número 9) ja que és on es realitza el procés de co-creació amb els infants els quals formen part de l'Escola Diputació. El cas d'aquest barri és semblant al que parlàvem dels barris que formen part del Districte de l'Eixample, no és un barri on el número d'àrees de joc sigui petit ja que ens trobem, de fet, davant el barri amb major nombre del districte, però si què és cert que quan les analitzem ens trobem amb una gran quantitat d'interiors d'illes convertits en espais de joc (com ara el Tete Montoliu o la Paula Montal) i amb una única àrea de joc considerada com a parc gran, que en aquest cas és el Parc Joan Miró.

Pel que fa a la resta de barris de la ciutat, la dinàmica segueix sent una mica la mateixa. Ens trobem amb que no hi ha un nombre baix d'àrees de joc però el problema el trobem en que moltes d'aquestes solen ser interior d'illes (donat que Barcelona es concentra en la seva majoria en una estructura d'Eixample) i en pocs parcs grans per la quantitat de població que hi viu a la ciutat. El clar exemple és el Districte de Gràcia el qual s'estructura com Eixample i com a conseqüència d'això la gran quantitat d'àrees de joc són interiors d'illes.

---

¹⁴ En l'annexa 1 es troba el mapa de població segons districte de la ciutat de Barcelona.

El cas del Districte de Gràcia és paradigmàtic ja que ens trobem amb una divisió de Districte per la quantitat d'àrees de joc. Els barris de el Camp d'en Grassonet (número 32), la Salut (número 30) i del Coll (número 29) tenen àrees de joc però aquestes oscil·len entre la quantitat de 0 i 8, en canvi, en els barris de la Vila de Gràcia (número 31) i Vallcarca i Penitets (número 28) el nombre d'àrees de joc es troba entre 14 i 22. Des de el meu punt de vista es dona el cas que els barris amb menor nombre d'infraestructura lúdica queden amortitzats amb la infraestructura lúdica dels barris veïns del Districte de Gràcia.

Algunes dades importants a destacar és que en el barri de la Zona Franca (número 12), les àrees de joc són casi inexistent ja que ens trobem amb la zona industrial i de mercaderies del Port de Barcelona. La gran pregunta que ens hem de fer és "tot i que sigui una zona de mercaderies i indústria, perquè casi no hi ha àrees de joc si hi viu gent?". La resposta és simple, poder no s'ha pensat o bé s'ha donat a entendre que molta de la gent que viu en aquest barri utilitzarà el parc de Montjuïc com àrea de joc, però la realitat és que això no és excusa ja que en tots els barris hauria d'existir una proporcionalitat d'àrees de joc tant grans com petites en relació a la població que hi viu, i sobretot tenint en compte el nombre d'infants que hi viuen.

Finalment, ens trobem la mateixa situació amb els barris que formen el Districte de Nou Barris (números 44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55 i 56) en els quals el nombre d'àrees de joc es troba en la seva majoria entre 0-14, en excepció del barri La Porta el qual és el que concentra major nombre d'àrees de joc de tot el Districte, en total de 26 àrees de joc.

3. LA RELLEVÀNCIA DEL PAPER DELS INFANTS EN EL PROJECTE "CIUTAT JUGABLE"

El següent apartat consisteix en fer una explicació detallada sobre el procés de participació dels infants de primària de l'Escola Diputació de Barcelona en el marc del Projecte, així com, els resultats derivats del seu procés de participació i la rellevància d'aquest dins del disseny d'espais jugables a la ciutat de Barcelona.

3.1. La participació dels infants en el Projecte

El projecte "Ciutat Jugable" ha incorporat un procés de participació infantil que s'ha realitzat a un total de 243 alumnes de l'Escola Pública Diputació de Barcelona.

L'objectiu principal del procés de participació ha estat treballar a partir del projecte educatiu de l'Escola Diputació, un procés participatiu en el qual els infants dels cursos seleccionats expressin les seves necessitats, inquietuds i opinions dels espais de jocs que utilitzen en més freqüència, i així donar una visió als arquitectes i urbanistes de l'ajuntament de Barcelona.

En total han participat 243 nens i nenes de l'Escola Diputació de Barcelona¹⁵ (situada a la Nova Esquerra de l'Eixample). La mostra d'infants s'ha dividit en diferents cursos d'Educació Primària i en el següent format:

- 2n de EP → Han participat un total de 24 alumnes (nens i nenes)
- 3è de EP → Han participat un total de 49 alumnes (nens i nenes)
- 4rt de EP → Han participat un total de 47 alumnes (nens i nenes)
- 5è de EP → Han participat un total de 45 alumnes (nens i nenes)
- 5è de EP → Han participat un total de 78 alumnes (nens i nenes)

¹⁵ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

Tot i que el procés de participació s'ha realitzat per cursos, tots els infants han respost a la mateixa sèrie de preguntes les quals se'ls hi va donar la possibilitat de respondre-les a través de respostes escrites i dibuixades. En total, a cada infant se li va demanar la resposta a través del dibuix i de la escriptura de les següents preguntes:

- Quins són els llocs on més vas a jugar?
- Freqüència d'utilització dels espais anomenats
- Activitats i jocs que realitzes?
- Com arribes a aquests espais de joc?
- Per què has triats aquests espais de joc?
- Quins reptes et donen aquests espais?
- Que creus que li falta al teu barri per poder jugar?

3.2. Resultats derivats de la participació dels infants

Una vegada es van tenir totes les respostes dels infants que conformen els diferents cursos de primària de l'Escola Diputació, es va procedir a extreure els resultats a través de incorporar les respostes de cada alumne en una taula d'Excel, i una vegada codificades totes les respostes, es van començar a extreure els resultats més concloents a través de taules dinàmiques i gràfiques.

A continuació, es mostraran els resultats que s'han extret a partir de la codificació de les respostes dels alumnes.

3.2.1. Espais més freqüentats

Quan parlem dels espais més freqüentats pels infants de l'Escola Diputació ens trobem amb dues conclusions diferents depenent si estem parlant d'espais a l'aire lliure o espais en general. Els espais a l'aire lliure més freqüentats són¹⁶:

- El parc Joan Miró
- El parc de Paula Montal
- El parc de Tete Montoliu
- I la Superilla localitzada en el Mercat de Sant Antoni

---

¹⁶ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

En canvi, quan parlem d'espais de joc que els infants freqüentant per jugar, ens trobem amb un esquema diferent ja que entren en joc espais com centres comercials i espais privats¹⁷ (empreses que presten serveis interactius i de joc). En aquest cas l'esquema queda de la següent forma:

- Centre comercial Arenes de Barcelona
- Parc Joan Miró
- El parc de Paula Montal
- El pati de l'Escola Diputació
- Cases d'amics que es troben ubicades a Barcelona Ciutat
- Laser Tag
- Parc Tete Montoliu
- I la Superilla localitzada en el Mercat de Sant Antoni

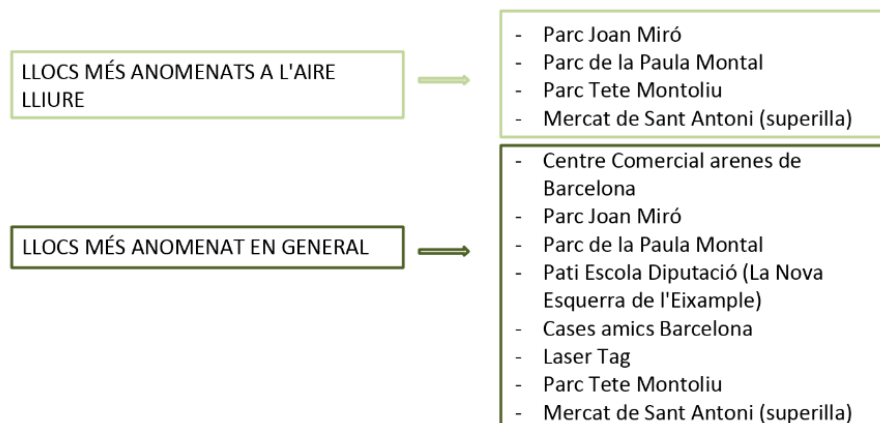

Fig 10. Esquema dels espais lúdics anomenats pels infants de 2n, 3è, 4rt, 5è i 6è d'Educació Primària de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020

3.2.2. Activitats lúdiques que els infants realitzen en aquestes àrees de joc

En tant a les activitats lúdiques que els infants desenvolupen en aquestes àrees de joc cal destacar que els resultats s'han extret per cada curs i no de forma generalitzada ja que es busca saber quins són els interessos i les activitats lúdiques que desenvolupen els infants segons el curs en el que es troben.

¹⁷ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

A continuació, s'explicaran els resultats de forma resumida segons el curs del qual es parli.^{18 19}

Pel que fa als alumnes de 3è d'Educació Primària, el 43% indiquen que realitzen jocs de grup en els que destaquen jocs com el "Pilla Pilla" o "El Fet i Amagat". El 31% indica que realitza jocs d'interpretar rols, com ara el joc anomenat "Zombies" en el qual hi ha uns infants que interpreten a Zombies i han d'aconseguir convertir als humans. El 29% indica que realitza jocs de pilota, com ara el futbol i el bàsquet. El 27% constata que realitza activitats lúdiques relacionades amb córrer i rodar (com ara anar amb bicicleta o patinet) i activitats lúdiques relacionades amb els gronxadors. I, finalment, un 18% indica que realitza activitats lúdiques relacionades amb llistar i amagar-se.

En el cas dels alumnes de 4rt d'Educació Primària ens trobem amb els següents resultats. El 51% indica que realitza jocs de pilota on es destaquen el futbol i el bàsquet. El 30% indiquen que gronxar-se és una de les activitats lúdiques que desenvolupen en les àrees de joc que estableixen. I el 28% indica que realitza jocs de grup on destaca el "Pilla Pilla".

El 67% dels alumnes de 5è d'Educació Primària de l'Escola Diputació han respost que realitzen jocs de pilota en les àrees de joc que estableixen on es destaca el futbol i bàsquet. Com a dada important cal destacar que en els alumnes de 5è de Primària, el futbol és el joc preferent. I el 33% dels infants realitzen jocs de grup (com el "Fet i Amagat" i el "Pilla Pilla") i activitats lúdiques relacionades amb els gronxadors.

I finalment, els resultats extrets dels alumnes de 6è d'Educació Primària ens mostren que el 50% dels infants realitzen jocs de pilota on tornen a destacar el futbol i el bàsquet. El 37% realitzen jocs de grup (com el "Fet i Amagat" i el "Pilla Pilla"). El 24% realitzen activitats lúdiques que estan relacionades amb amagar-se. I un 18% dels infants indiquen que realitzen activitats lúdiques relacionades amb els gronxadors.

---

¹⁸ En els annexos es troben detallats els gràfics de resultats per cada curs.

¹⁹ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

Un dels resultats més importants que ha mostrat aquest procés ha estat la importància de la realitat virtual com activitat lúdica pels infants. A mesura que l'edat augmenta, l'interès i el ús de les noves tecnologies també. Com a dada general podem dir que el 56% dels infants indiquen les noves tecnologies i la realitat virtual com a activitat lúdica realitzada en els espais de jocs. A continuació es mostren els % per curs per constatar aquesta afirmació:

Fig 11. Percentatges d'alumnes dels cursos de 2n, 3è, 4rt, 5è i 6è d'Educació Primària de l'Escola Diputació que indiquen les noves tecnologies com activitats lúdiques. Elaboració pròpia, 2020

Tal i com ens mostren els resultats²⁰, no podem obviar que les noves tecnologies són una part essencial del joc en els infants que es troben en edats de pre-adolescència. Ens referíem als alumnes de 5è i 6è d'Educació Primària on, la realitat és que, més del 50% estableix les noves tecnologies com a formes de joc i entreteniment.

La reflexió que ens hem de fer és que tot i que les àrees de joc han de seguir mantenint espais de joc tradicionals com, els gronxadors, els tobogans etc... també han d'incorporar espais de joc innovadors i que s'adaptin a l'època en que estem. La realitat és que les noves tecnologies i la realitat virtual són el dia a dia dels infants i, aquestes, s'han involucrat en les nostres vides de forma tant significativa que no les podem obviar.

²⁰ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

3.2.3. Mitjans que s'utilitzen

En tant als mitjans de transport més utilitzats per desplaçar-se als espais que freqüentant els infants per jugar són²¹:

- A Peu
- El patinet o bicicleta
- L'autobús
- El metro
- El cotxe
- I altres opcions on els infants han especificat la moto com a mitjà d'arribada a les àrees de joc

Tot i que algunes de les àrees de joc que estableixen els infants, es troben a més de 10 minuts caminant, el mitjà de desplaçament que més s'utilitza segueix sent el caminar ja que ens trobem amb distàncies assequibles pels infants i les seves famílies.

3.2.4. Motius de tria dels llocs

Quan parlem de les raons de tria dels espais de joc, aquestes són molt importants ja que són els factors claus que fan que un infant triï un lloc per jugar i no un altre. En aquest cas, i en relació a les àrees de joc més freqüentades pels infants, els alumnes van indicar que trien aquests espais per les següents raons²²:

- Són espais que els hi agraden;
- Que es diverteixen;
- On troben amistats amb les que poden jugar;
- Per la proximitat d'aquests espais en relació a l'Escola i casa seva;
- Perquè poden realitzar jocs actius, com ara el pilla pilla i el fet i amagat;

---

²¹ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

²² Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

- I perquè són espais segurs sense cotxes i on hi ha més naturalesa que als espais que denominaríem de carrer.

3.2.5. Els reptes dels infants

En relació als reptes que els infants han indicat, hi ha dos dades que destaquen per sobre de les altres²³:

- El 25% dels infants indiquen la superació personal com el seu principal repte.
- I el 19% indica que guanyar en una competició (partits, curses, etc.) és el seu principal repte en les àrees de joc que indica.

Tot i que es destaquen aquestes dues dades, sorgeixen tres reptes que considero importants esmenar. El 25% també indica que per a ells és un repte:

- Divertir-se el màxim possible.
- Fer molts amics.
- Jugar el màxim possible durant el temps que són a l'àrea de joc.

3.2.6. Principals mancances en els llocs triats

I finalment, pel que fa a les mancances en les àrees de joc que els infants indiquen en els seus dibuixos es van arribar a extreure les següents conclusions en relació a les àrees de joc que freqüentant²⁴:

- El 10% indica que troben que falta vegetació en les àrees de joc.
- El 10% també indica que la seguretat vial és una de les mancances que hi troben.
- El 18% dels infants creu que falten equipaments de joc amb repte (com tirolines, gronxadors o tobogans)
- El 12% dels infants indiquen que falten parcs i que aquests siguin més grans.

---

²³ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

²⁴ Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona en base a la informació treballada amb els infants al projecte xxxx de l'Escola Diputació, 2020.

- El 3% indica que hi hauria d'haver més elements de joc innovadors (relacionats amb la realitat virtual).
- Un 1% indica que hi ha un problema de manteniment dels parcs.
- I el 33% dels infants indiquen altres mancances no esmenades en les opcions establertes

3.3. La rellevància dels resultats

Quan parlem de la rellevància d'aquests resultats ens hem de qüestionar si el procés de co-creació amb els infants es realitza de la millor forma possible (És adequat el moment en que es pregunta als infants per les seves necessitats i inquietuds?; Aquests haurien de tenir un paper molt més participatiu i decisiu?; Ens trobem davant d'un procés massa burocràtic quan estem parlant d'un espai de creació infantil?; etc.)

Tal i com estableix F. Roma Millan (2020) hem de partir de les necessitats dels infants, que volen i que necessiten, que expressen ells mateixos. És a partir d'aquestes necessitats expressades quan els tècnics han de començar a realitzar el projecte urbanístic.

Però la realitat és molt diferent, el problema el trobem que quan parlem d'un procés de co-creació no podem obviar que ens trobem davant un procés burocràtic que inclou un projecte urbanístic i, que per tant, ha de seguir unes indicacions i recomanacions tècniques que no poden ser complertes si s'asseguren els desitjos dels infants en la seva totalitat.

És per aquest motiu, que ens qüestionem la rellevància d'aquest processos. Quan parlem d'un procés de co-creació d'espais en el qual es desenvolupa un procés participatiu infantil, pensem en un procés en el qual es tindran en compte la majoria de les idees que donen els infants però quan analitzem les idees ens trobem amb incompatibilitats amb el que s'estableix tècnicament i, com a conseqüència d'això, moltes de les idees i participacions dels infants queden en l'oblit i no es tenen en compte.

CONCLUSIONS

El dret al joc és un dret fonamental que s'ha de aconseguir millor de forma mundial. La realitat amb la que ens trobem quan parlem del dret al joc és molt diversa segons la societat de la que estem parlant. Tot i que, en els països del primer món o desenvolupats, aquest dret sí que es garanteix, en països pobres o subdesenvolupats, aquest dret no és troba garantit per tots els nens i nenes ja que les societats de les que parlem es basen, moltes vegades, en la figura de l'infant com una persona adulta la qual treballa i no viu una etapa d'infantesa.

L'article 31.1 de la Convenció de l'infant estableix el dret al descans i l'esplai, a lliurar-se al joc i a les activitats d'esbarjo, fet que entra en controvèrsia quan veiem que la realitat mundial és molt diferent.

El fet que el dret al joc i a l'esbarjo sigui fonamental d'aconseguir mundialment planteja la idea de que haurien d'existir un número d'àrees de joc proporcionals a la quantitat d'infants que hi ha. Aquesta relació s'hauria d'aplicar en tots els àmbits territorials. De tal forma que parlem de l'idea de que si en un barri hi ha una certa quantitat d'infants, haurien d'haver per tot el territori del barri, el número necessari d'àrees de joc per tal de que els infants que hi viuen puguin anar de la forma més còmode i no s'hagin de desplaçar a altres barris per poder jugar.

A la vegada que crec que hi haurien d'haver una proporcionalitat d'àrees de joc en relació als infants que hi ha en aquell territori determinat, també considero que aquestes haurien de respondre a les necessitats, inquietuds i desitjos dels infants i joves que al final són qui fan un ús major d'aquestes.

És aquí on entra la figura dels processos de co-creació, és a dir, existeix una necessitat de que l'Administració treballi conjuntament amb els infants i tècnics, així com, altres agents implicats (com podrien ser els urbanistes mediambientals) perquè les àrees de joc estiguin adequades als infants sense oblidar les restriccions tècniques que puguin existir.

És a partir d'aquesta idea de co-creació quan, en la meua opinió, cal introduir un procés de participació infantil per tal de que els infants i joves donin idees i mostrin els seus pros i contres envers a les àrees de joc que ells solen utilitzar. Sobretot, quan estem parlant de crear una ciutat més jugable i jugada.

La gran pregunta que m'he fet en aquest treball es troba relacionada amb el procés de participació infantil i amb l'adequació d'aquest en el projecte, així com, la seva rellevància. La veritat és que quan parlem de processos de participació sempre tenim en ment la idea de que es demana la opinió i es treballa tenint en compte aquesta opinió però no hauria de ser així.

Si comencem per respondre la primera pregunta, és a dir, "el procés de participació infantil que s'ha realitzat a l'Escola Diputació als alumnes dels cursos de 2n, 3è, 4rt, 5è i 6è d'Educació Primària s'ha donat en el moment correcte?", en la meua opinió la seva resposta és sí però amb el sorgiment de dubtes una vegada s'iniciés el projecte urbanístic.

És molt important que els processos de participació es donin durant tot el projecte, així com, en el moment abans d'iniciar el projecte urbanístic. Ha d'existir una voluntat de donar informació en tot moment tant per part dels que participen com els que creen, així com, que també existeixi una relació de "Feedback" en tot el procés de creació de l'àrea de joc, com de la ciutat jugable i jugada.

Un dels principals problemes que jo he trobat es que en el Projecte "Ciutat Jugable", si què és cert que existeix un retorn final de la informació, és a dir, una vegada s'han extret les conclusions dels infants que han participat en el procés de participació se'ls hi retornen les conclusions però a partir d'aquí la idea seria que una vegada iniciat el projecte urbanístic per convertir la ciutat de Barcelona en una ciutat més jugable i jugada per infants i joves, els tècnics responsables, així com, els arquitectes creessin una vinculació amb els infants, de tal forma que cada vegada que hi hagués un avançament es realitzés el retorn als infants per tal de veure si aquests estan d'acord i, en cas, que no es pogués realitzar una de les demanades dels infants, buscar conjuntament una alternativa.

Per una altra banda, el Projecte explicat en el document dona resposta en un moment concret. És a dir, en el moment de temps en el qual em centro en el treball només s'ha realitzat un procés de participació per conèixer les inquietuds i necessitats dels infants envers les àrees de joc que tenen com a referents.

En la meua opinió, a partir dels resultats extrets s'ha de començar a realitzar el projecte urbanístic per convertir la ciutat, i, és en aquest procés quan entra el retorn d'informació dels tècnics als infants per tal de construir conjuntament.

La idea principal que sorgeix d'aquest procés de donar i tornar informació és fer seu el Projecte per tots els que hi participen. Què és la idea en la que es basa el procés de co-creació.

Per tant, la conclusió final a la que s'arriba és que els processos de participació infantils en projectes urbanístics són molt necessaris d'incloure quan parlem de processos de co-creació ja que a través de la participació dels infants, aquests ens donaran les seves idees, opinions i necessitats principals que ajudaran a desenvolupar i iniciar el projecte urbanístic de forma més real.

Finalment, m'agradaria concloure que a la ciutat de Barcelona queda molt de treball per reconèixer als infants i joves com a ciutadans actius que poden ser partícips de les accions que es realitzen en la pròpia ciutat. Tot i que existeix un treball, el camí que queda és molt llarg, i, això es veu reflectit en els pocs processos de participació infantil o de co-creació que es donen a la ciutat per projectes urbanístics. El fet és que ens trobem amb una idea nova per tots nosaltres que s'ha començat a introduir des de fa uns anys, ara bé, queda molt de treball i haurem de construir, conjuntament, un futur on els processos de co-creació i participació infantil s'incloguin de forma freqüent en totes les accions i decisions que afectin als joves i infants.

BIBLIOGRAFIA/WEBGRAFIA

ADOLESCERE (2017) Revista de Formació Continuada de la Societat Espanyola de Medicina de l'Adolescència. *Pubertat i Adolescència*. Volum V, Gener-Febrer 2017, Núm. 1. Pàg. 8. [Consultat: 19/06/2020]

ADRIÀ, M (2015). *Urbanismo táctico*. Disponible (en línia): <<https://www.arquine.com/urbanismo-tactico/#:~:text=El%20urbanismo%20t%C3%A1ctico%20es%20un,a%20acciones%20concretas%20e%20inmediatas.>>> . [Consultat: 16/10/2020]

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2018). *Impulsem la participació dels infants en els serveis i projectes municipals*. Disponible (en línia): <<https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/impulsem-participacio-infants-serveis-projectes-municipals.pdf>>. [Consultat: 25/07/2020]

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2020). Participació ciutadana: "*Com es pot promoure i participar en un procés participatiu?*". Disponible (en línia): <<https://ajuntament.barcelona.cat/participaciociutadana/es/como-se-puede-promover-y-participar-en-un-proceso-participativo>>. [Consultat: 08/07/2020]

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2020). *Open data* . Disponible (en línia): <<https://opendata-ajuntament.barcelona.cat/es/>> . [Consultat: 26/10/2020]

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2020). *Open data "Espais infantils segons barri, any 2020"*. Disponible (en línia): <<https://opendata-ajuntament.barcelona.cat/data/es/dataset/culturailleure-espaisinfantils>>. [Consultat: 26/10/2020]

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2020). *Open data "límits administratius de la ciutat, any 2020"*. Disponible (en línia): <<https://opendata-ajuntament.barcelona.cat/data/es/dataset/20170706-districtes-barris>>. [Consultat: 26/10/2020]

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2020). *Open data "Padró d'habitants. Població de la ciutat segons sexe, any 2020"*. Disponible (en línia): <<https://opendata-ajuntament.barcelona.cat/data/es/dataset/est-padro-sexe>>. [Consultat: 01/11/2020]

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2020). Participació ciutadana: "Què és la participació?". Disponible (en línia): < <https://ajuntament.barcelona.cat/participaciociutadana/es/que-es>>. [Consultat: 08/07/2020]

ÀREA D'ECOLOGIA, URBANISME I MOBILITAT; DIRECCIÓ D'ESPAIS VERDS I BIODIVERSITAT; DIRECCIÓ DE PROJECTES DE MODEL URBÀ (AJUNTAMENT DE BARCELONA, 2019). *Pla del joc a l'espai públic de Barcelona amb horitzó 2030*. Disponible (en línia): <<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/113764>>. [Consultat: 15/08/2020]

ARUP (2020). *Cities Alive. Diseñando para la infancia urbana*. Disponible (en línia): <<https://www.arup.com/es-es/perspectives/publications/research/section/cities-alive-designing-for-urban-childhoods>>. [Consultat: 30/07/2020]

CJB (2018). *Informe estat de la joventut 2016/2017*. Disponible (en línia): <https://www.cjb.cat/wp-content/uploads/2018/04/OR_joventut2017ISSU.pdf>. [Consultat: 19/07/2020]

COMITÈ DELS DRETS DEL NEN; NACIONS UNIDES (1959). *Convención sobre los derechos de los niños, Declaración del Niño de 1959*. Disponible (En línia): <<https://www.oas.org/dil/esp/Declaraci%C3%B3n%20de%20los%20Derechos%20del%20Ni%C3%B1o%20Republica%20Dominicana.pdf>>. [Consultat: 16/06/2020]

COMITÈ DELS DRETS DEL NEN; NACIONS UNIDES (1989). *Convención sobre los derechos del Niño, Declaración del Niño de 1989*. Disponible (En línia): <<https://www.unicef.es/sites/unicef.es/files/comunicacion/ConvencionsobrelDerecho delNino.pdf>>. [Consultat: 16/06/2020]

COMITÈ DELS DRETS DEL NEN; NACIONS UNIDES. *Observación general N° 17 (2013) sobre el derecho del niño al descanso, el esparcimiento, el juego, las actividades recreativas, la vida cultural y las artes (artículo 31)*. Disponible (En línia): <<http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsqIkirKQZLK2M58RF%2f5F0vFw58qKy0NsTuVUIOzAukKtb44OEtl5G5etAmvs6AwUE1aKL%2feLXNzf5T64E7NlzR6137848REb2YcW3r1ykP3%2f>>. [Consultat: 16/06/2020]

COMITÈ DELS DRETS DEL NEN; NACIONS UNIDES; DRETS HUMANS (2020). *Informació general del Comitè dels Drets del Nen*. Disponible (En línia): <https://www.ohchr.org/SP/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>. [Consultat: 18/06/2020]

COMITÈ DELS DRETS DEL NEN; NACIONS UNIDES; DRETS HUMANS (2020). *Membres del Comitè dels Drets del Nen*. Disponible (En línia): <https://www.ohchr.org/SP/HRBodies/CRC/Pages/Membership.aspx>. [Consultat: 18/06/2020]

DEPARTMENT FOR CULTURE, MEDIA AND SPORT (2008) *Fair Play: A consultation on the play strategy*. Disponible (en línia): <https://lx.iriss.org.uk/sites/default/files/resources/The%20Play%20Strategy.pdf>. [Consultat: 19/07/2020]

ENESCO, LLEANA (2008). El concepto de infancia a lo largo de la historia. Disponible (En línia): http://webs.ucm.es/info/psicoevo/Profes/IleanaEnesco/Desarrollo/La_infancia_en_la_historia.pdf. [Consultat: 19/06/2020]

GARVEY, C (1985). *El juego infantil*. [Consultat: 10/08/2020]

GENERALITAT DE CATALUNYA. *Open data "Ímits administratius municipals de Catalunya, any 2020"*. Disponible (en línia): <https://analisi.transparenciacatalunya.cat/Urbanisme-infraestructures/L-mits-administratius-municipals-de-Catalunya/97qg-zvqd>. [Consultat: 31/10/2020]

IIAB (2018) *Resultats del procés de cocreació amb infants de dos parcs de Barcelona La transformació del Parc de la Pegaso i el Parc Central de Nou Barris en espais lúdics*. Disponible (en línia): <https://institutinfancia.cat/mediateca/resultats-del-proces-de-cocreacio-amb-infants-de-dos-parcs-de-barcelona/>. [Consultat: 22/09/2020]

INSTITUT INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA DE BARCELONA (2018). *L'expertesa de les vivències: Per què és imprescindible comptar amb les visions i interessos de la infància i adolescència en la construcció de les ciutats? Reflexions a partir de 2 experiències de participació infantil a Barcelona*. [Consultat: 01/11/2020]

INSTITUT INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA DE BARCELONA (2020). *Dades en base a la informació treballada amb els infants amb el projecte xxxxx de l'Escola Diputació*. [Consultat: 20/10/2020]

J. TRILLA BERNET; A. NOVELLA CÀMARA (2011). *Participació, Democràcia i formació per la ciutadania. Els consells de la infància*. Disponible (en línia): http://www.revistaeducacion.educacion.es/re2011/re2011_02.pdf. Revista de Educació, setembre-desembre 2011, p. 23-43 [Consultat: 09/07/2020]

JOVECAT; GENERALITAT DE CATALUNYA (GENCAT.CAT). *Educació en el lleure*. Disponible (en línia): http://jovecat.gencat.cat/ca/temes/participacio_i_solidaritat/educacio_en_el lleure/. [Consultat: 15/08/2020]

LABORATORIO PARA LA CIUDAD CDMX. (2018). *Arquitectura para el juego urbano*. Disponible (en línia): <https://labcd.mx/experimentos/arquitectura-para-el-juego-urbano/>. [Consultat: 18/09/2020]

MARTÍN, A I TRUÑO, M (2016). *Participació de nois i noies a Barcelona: Oportunitats per a la co-producció de la ciutat amb i des de la infància i adolescència*. Disponible (en línia): https://institutinfancia.cat/wp-content/uploads/2016/11/participacio_nois_noies_barcelona_oct2016.pdf. [Consultat: 23/10/2020]

MEDI AMBIENT I SERVEIS URBANS – ECOLOGIA URBANA, GERÈNCIA ADJUNTA; AJUNTAMENT DE BARCELONA (2018). *Mesura de Govern, Estratègia "Cap a una política de joc a l'espai públic"*. Disponible (en línia): https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/108294/4/MG_JocEspaisPublics_2018.pdf. [Consultat: 11/08/2020]

NACIONS UNIDES; GUATEMALA (2020). *Agenda 2030: Objetivos de Desarrollo: de los ODM los ODS*. Disponible (en línia): <https://onu.org.gt/objetivos-de-desarrollo/>. [Consultat: 12/08/2020]

NICOLÁS STUTZIN (2015). *Políticas del playground: Los espacios de juego de Robert Moses y Aldo van Eyck*. Disponible (en línia): https://scielo.conicyt.cl/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0717-69962015000300005. Revista Santiago núm. 91 [Consultat: 04/07/2020]

ORGANITZACIÓ MUNDIAL DE LA SALUT (2020). *Desenvolupament de l'Adolescència*. Disponible (En línia): https://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/dev/es/. [Consultat: 19/06/2020]

RAE (2020). *Definició d'Infància, entrada 1*. Disponible (En línia): <https://dle.rae.es/infancia>. [Consultat: 19/06/2020]

RAE (2020). *Definició de joc, entrada 1*. Disponible (En línia): <https://dle.rae.es/juego>. [Consultat: 18/06/2020]

RAE (2020). *Definició de jugar, entrada 1*. Disponible (En línia): <https://dle.rae.es/jugar?m=form>. [Consultat: 18/06/2020]

RAE (2020). *Definició País desenvolupat*. Disponible (en línia): <https://dej.rae.es/lema/pa%C3%ADs-desarrollado>. [Consultat: 18/06/2020]

UNICEF (2005). *Estado Mundial de la infancia 2005*. Disponible (en línia): https://www.unicef.org/spanish/sowc05/press_childhood_index.html#:~:text=UNICEF%20%2D%20SOWC05&text=N%C3%BAmero%20total%20de%20ni%C3%B1os%20y, en%20la%20pobreza%3A%201.000%20millones. [Consultat: 01/11/2020]

UNICEF (2020). *Convención sobre los derechos del Niño, Declaración del Niño de 1989*. Disponible (En línia): <https://www.unicef.es/publicacion/convencion-sobre-los-derechos-del-nino>. [Consultat: 16/06/2020]

UNICEF (2020). *Convención sobre los derechos del Niño*. Disponible (En línia): <https://www.unicef.es/causas/derechos-ninos/convencion-derechos-ninos>. [Consultat: 16/06/2020]

UNICEF (2020). *Definición de la Infancia*. Disponible (en línia): <https://www.unicef.org/spanish/sowc05/childhooddefined.html>. [Consultat: 26/06/2020]

UNICEF (2020). *El Trabajo infantil "definiciones"*. Disponible (en línia): <https://www.unicef.es/noticia/el-trabajo-infantil>. [Consultat: 26/06/2020]

UNICEF (2020). *El Trabajo infantil*. Disponible (en línia): <https://www.unicef.es/noticia/el-trabajo-infantil>. [Consultat: 26/06/2020]

UNICEF (2005). *La Infancia amenazada, Estado Mundial de la Infancia "la definición de Infancia"*. Disponible (En línia): <https://www.unicef.org/spanish/sowc05/childhooddefined.html>. [Consultat: 19/06/2020]

UNICEF (2020). *La reducció de la pobresa comença per la infància*. Disponible (en línia): https://www.unicef.org/spanish/why/why_poverty.html>. [Consultat: 26/06/2020]

UNICEF(2020). *Que fem*. Disponible (en línia): <https://www.unicef.org/es/que-hacemos>>. [Consultat: 26/06/2020]

VIRGINIA NAVARRO (2012). *Playgrounds del siglo XXI "Una reflexión sobre los espacios de juego de la infancia"*. Disponible (en línia): https://pa.upc.edu/ca/Varis/altres/arqs/congresos/copy_of_International-Workshop-COAC-Barcelona-2012---Jornadas-Cientificas-COAC-Barcelona-2012/comunicacions-isbn-in-process/navarro-virginia?set_language=ca>. [Consultat: 04/07/2020]

ANNEXES

ANNEXE 1. MAPA POBLACIÓ BARCELONA SEGONS BARRI

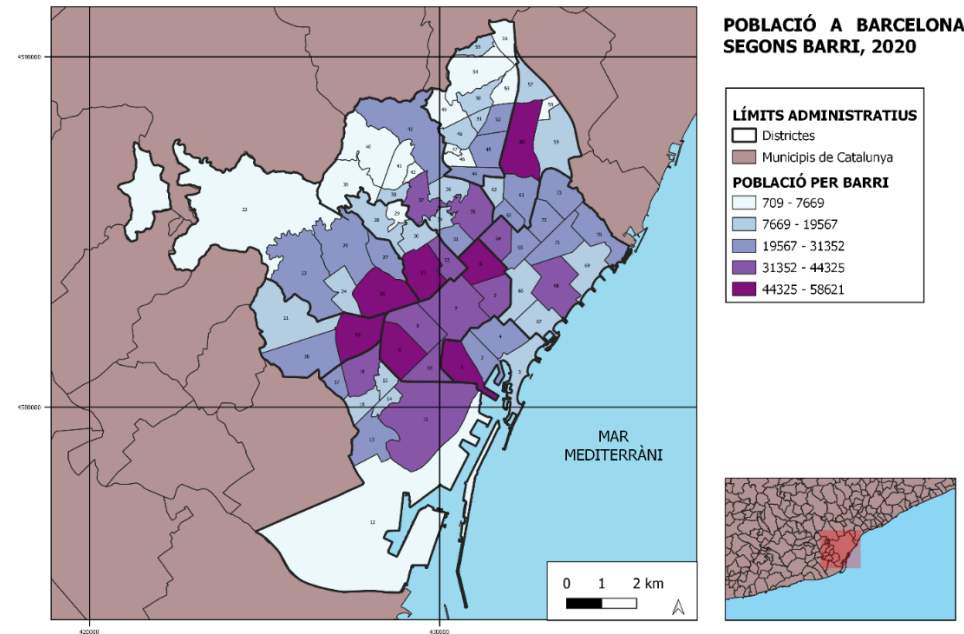

Fig 12. Mapa població Barcelona segons Barri. Elaboració a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya. Elaboració pròpia, 2020.

ANNEXE 2. RELACIÓ BARRIS DE BARCELONA - NÚMERO D'IDENTIFICACIÓ (FIG.9
I 12)

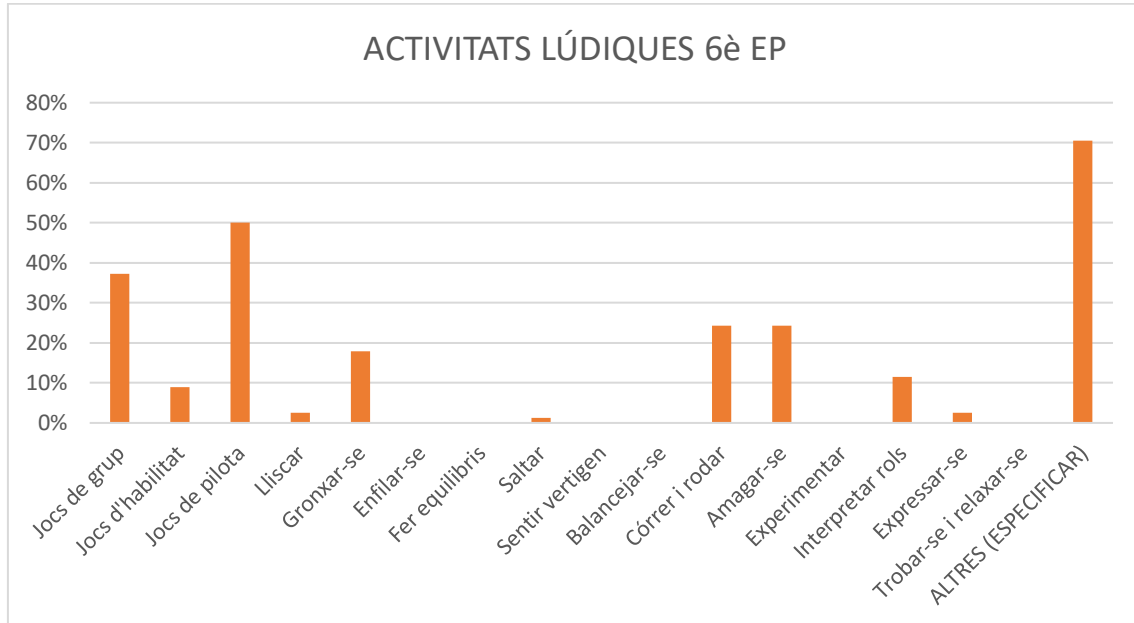
1 - El Raval	34- Can Baró
2- Barri Gòtic	35- El Guinardó
3- La Barceloneta	36- La Font d'En Fargues
4- Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera	37- El Carmel
5- El Fort Pienc	38- La Teixonera
6- Sagrada Família	39- Sant Genís dels Agudells
7- La Dreta de l'Eixample	40- Montbau
8- L'Antiga Esquerra de l'Eixample	41- La Vall d'Hebron
9- La Nova Esquerra de l'Eixample	43- Horta
10- Sant Antoni	44- Vilapicina i la Torre Llobeta
11- Poble Sec	45- Porta
12- La Marina del Prat Vermell	46- Turó de la Peira
13- La Marina del Port	47- Can Peguera
14- La Font de Guatlla	48- La Guineueta
15- Hostafrancs	49- Canyelles
16- La Bordeta	50- Roquetes
17- Sants-Badal	51- Verdun
18- Sants	52- La Prosperitat
19- Les Corts	53- Trinitat Nova
20- La Maternitat i Sant Ramon	54- Torre Baró
21- Pedralbes	55- Ciutat Meridiana
22- Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes	56- Vallbona
23- Sarrià	57- Trinitat Vella
24- Les Tres Torres	58- Baró de Viver
25- Sant Gervasi-La Bonanova	59- Bon Pastor
26- Sant Gervasi-Galvany	60- Sant Andreu
27- El Putxet i el Farra	61- Sagrera
28- Vallcarca i Penitents	62- Congrés i els Indians
29- El Coll	63- Navas
30- La Salut	64- El Camp de l'Arpa del Clot
31- La Vil·la de Gràcia	65- El Clot
	66- El Parc i la Llacuna del Poblenou

- 32- El Camp d'En Grassot i Gràcia Nova
- 33- EL Baix Guinardó
- 67- Vila Olímpica del Poblenou
- 68- El Poblenou
- 69- Diagonal Mar i el Front Marítim del Poblenou
- 70- El Besos i el Maresme
- 71- Provençals del Poblenou
- 72- Sant Martí de Poblenou
- 73- La Verneda i la Pau

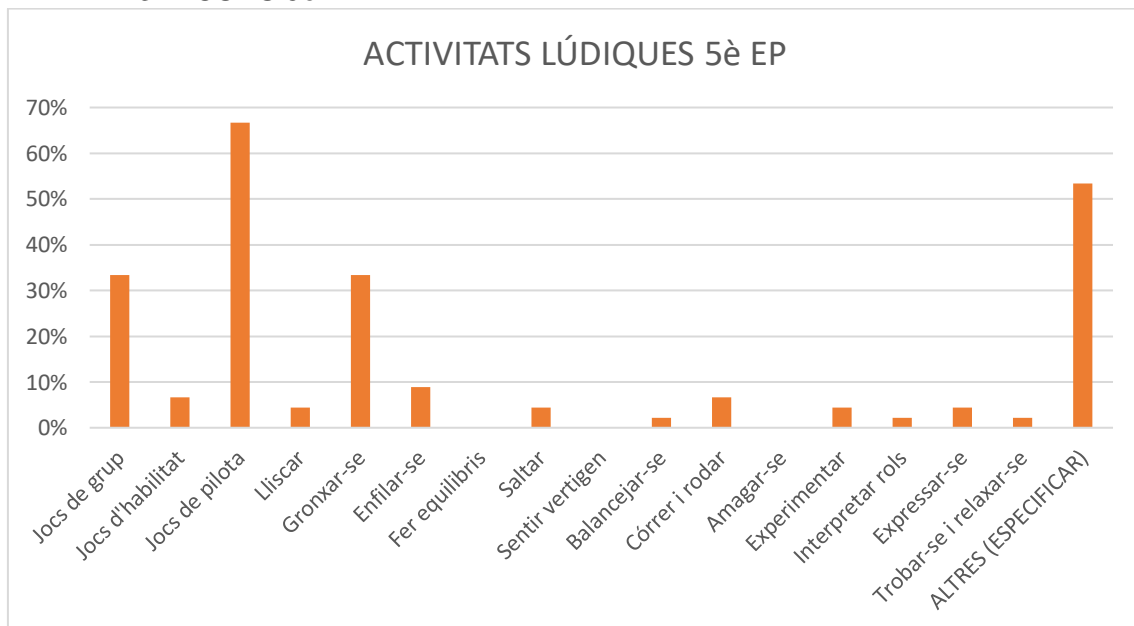
*42- La Clota (En la fig. 9 apareix de color marró clar ja que no hi ha informació respecte el nombre d'àrees de joc).

ANNEXE 3. GRÀFICS D'ACTIVITATS LÚDIQUES PER CURSOS

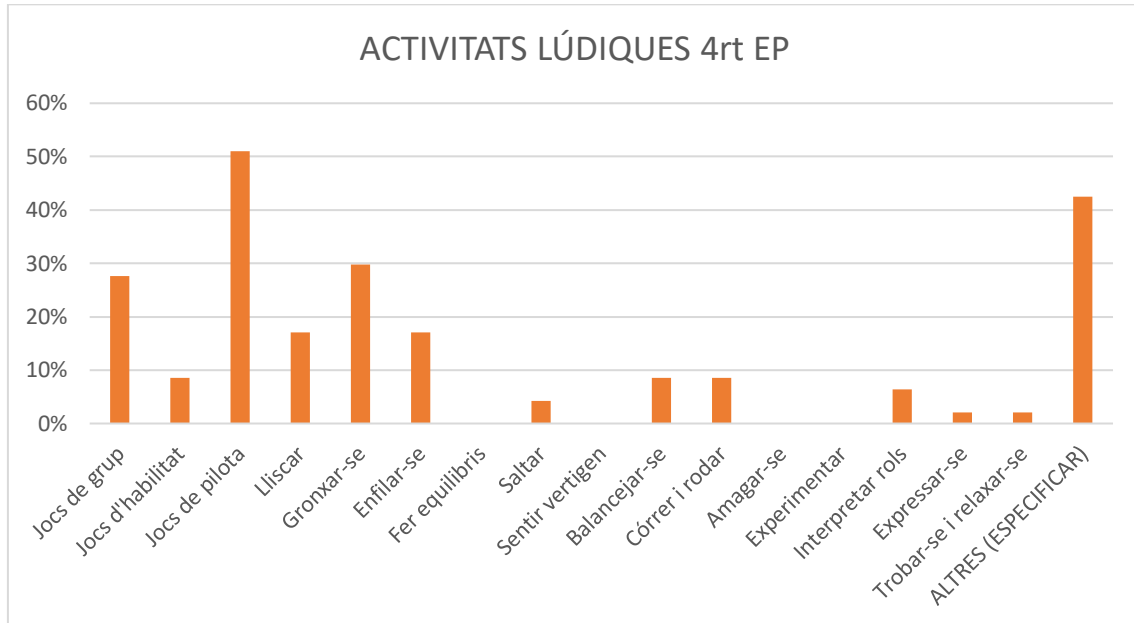
ANNEXE 3.1. CURS 6è EP

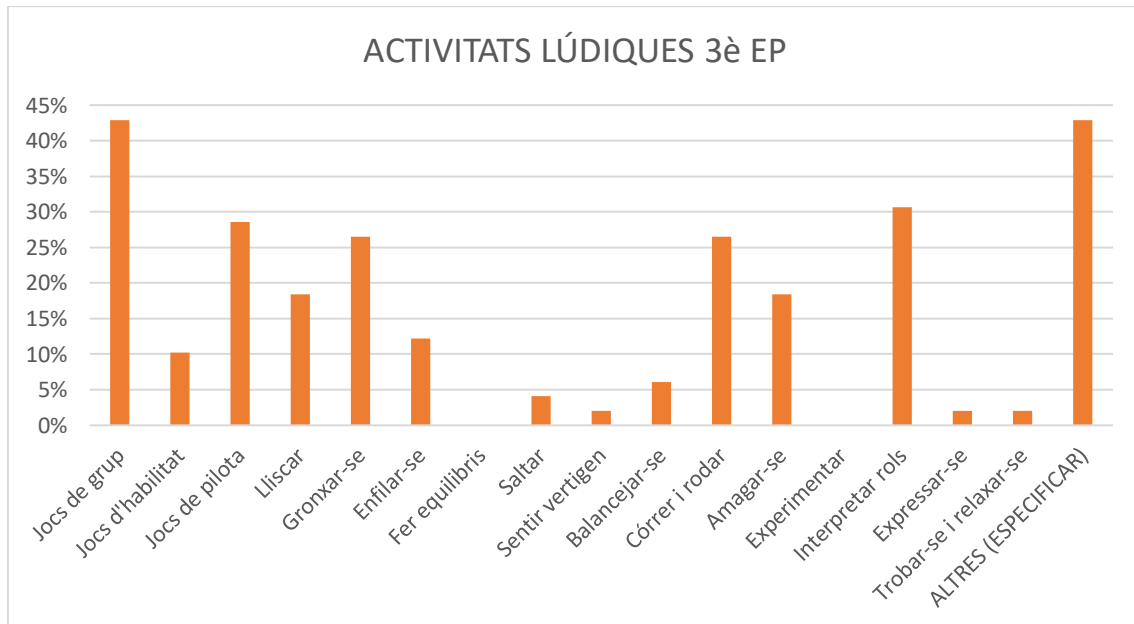
ANNEXE 3.2. CURS 5è EP

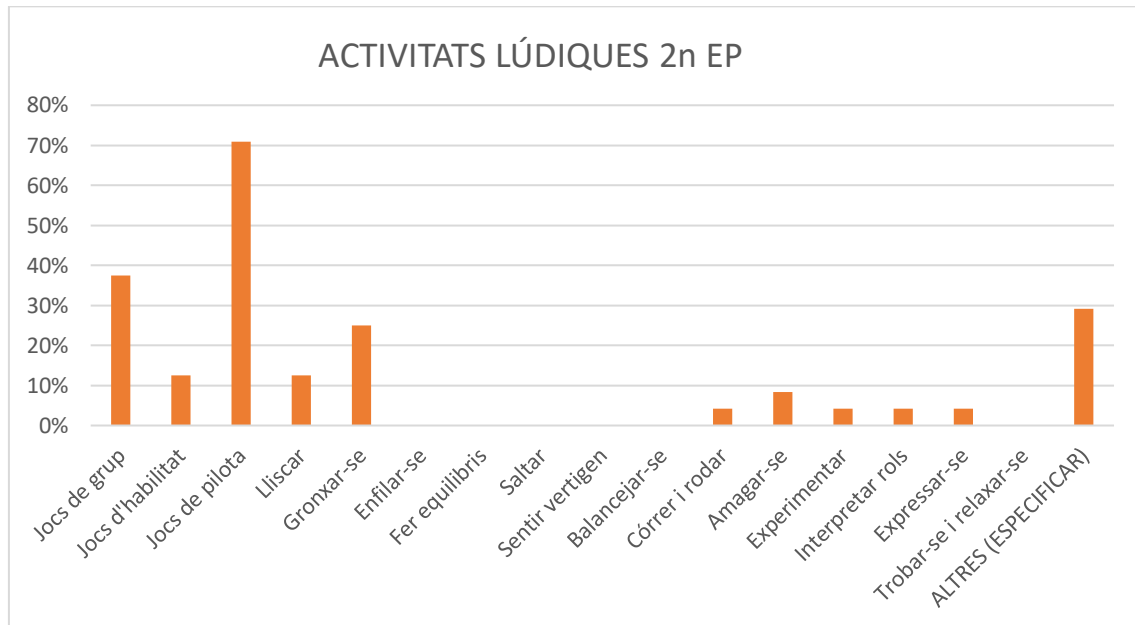
ANNEXE 3.3. CURS 4rt EP

ANNEXE 3.4. CURS 3è EP

ANNEXE 3.5. CURS 2n EP

ANNEXA 3. DISTÀNCIA ESCOLA-ESPAIS ESMENATS PELS INFANTS

ANNEXA 3.1. UBICACIÓ ÀREES DE JOC RESPECTE ESCOLA

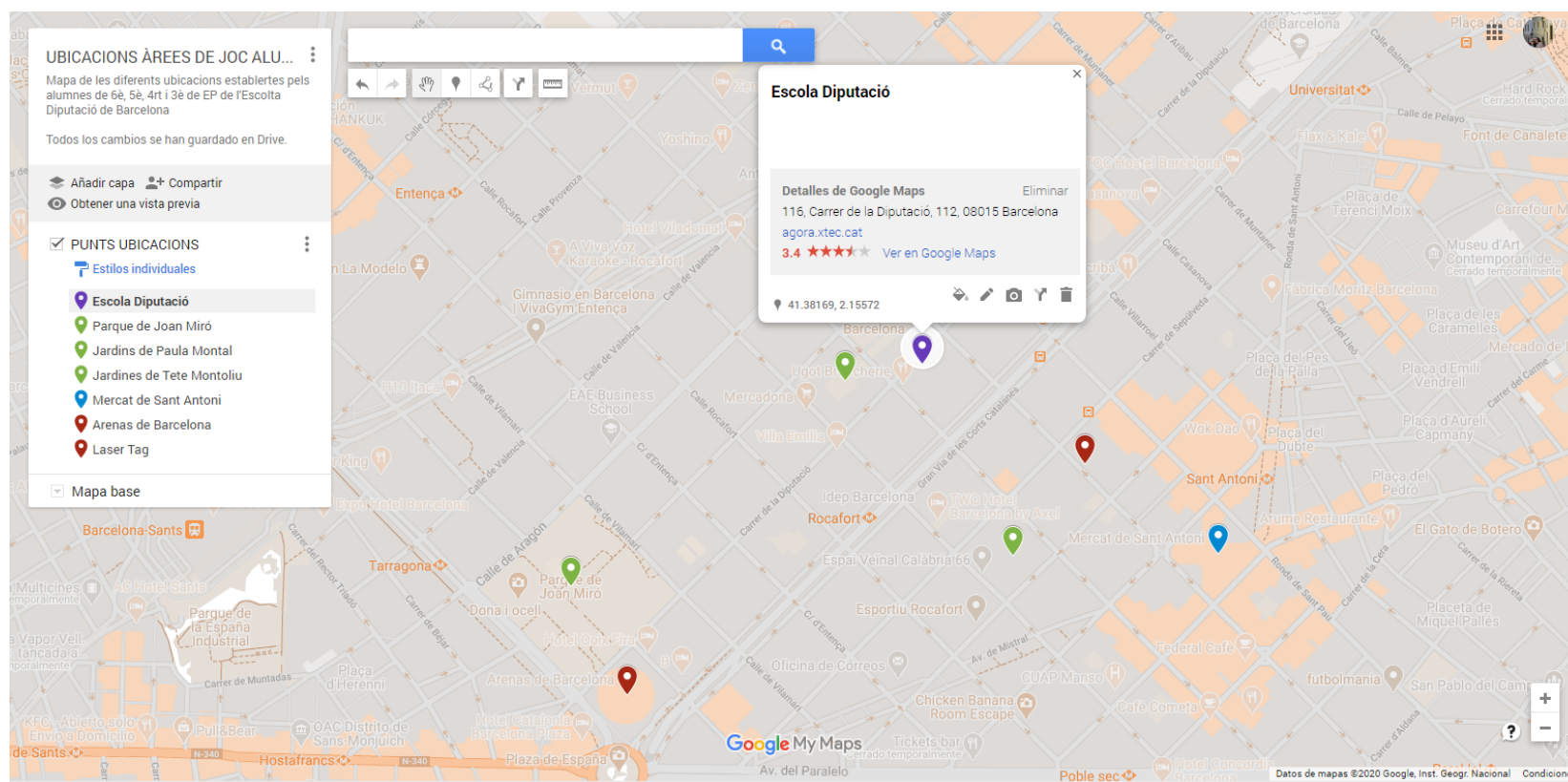

Fig 13. Mapa ubicació espais esmenats pels infants. Elaborat a partir de les dades proporcionades pels infants de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020.

ANNEXA 3.2. DISTÀNCIA ESCOLA-PAULA MONTAL

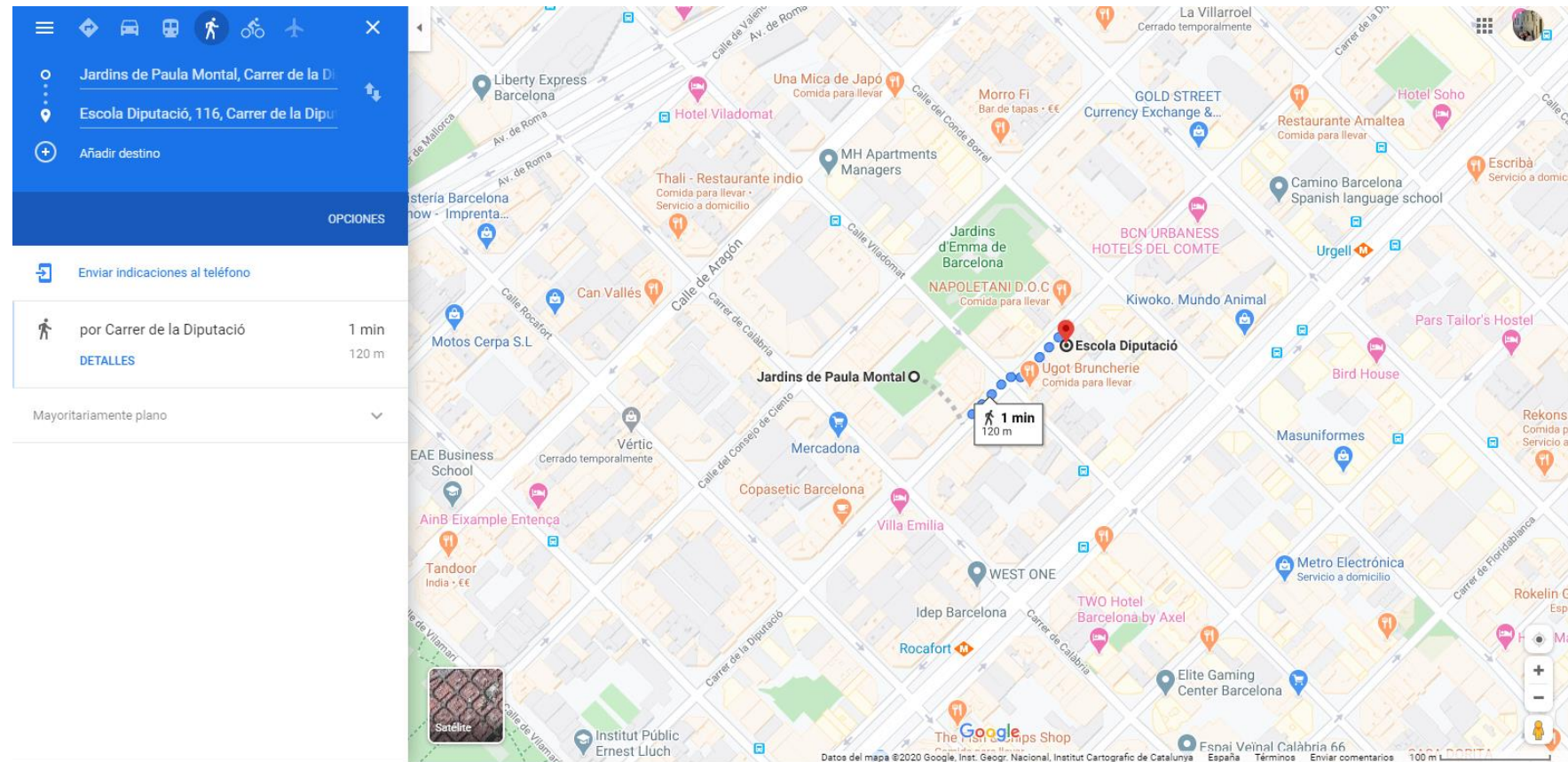

Fig 14. Mapa relació de distància entre l'Escola Diputació i el parc Paula Montal. Elaborat a partir de les dades proporcionades pels infants de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020.

ANNEXA 3.3. DISTÀNCIA ESCOLA-PARC JOAN MIRÓ

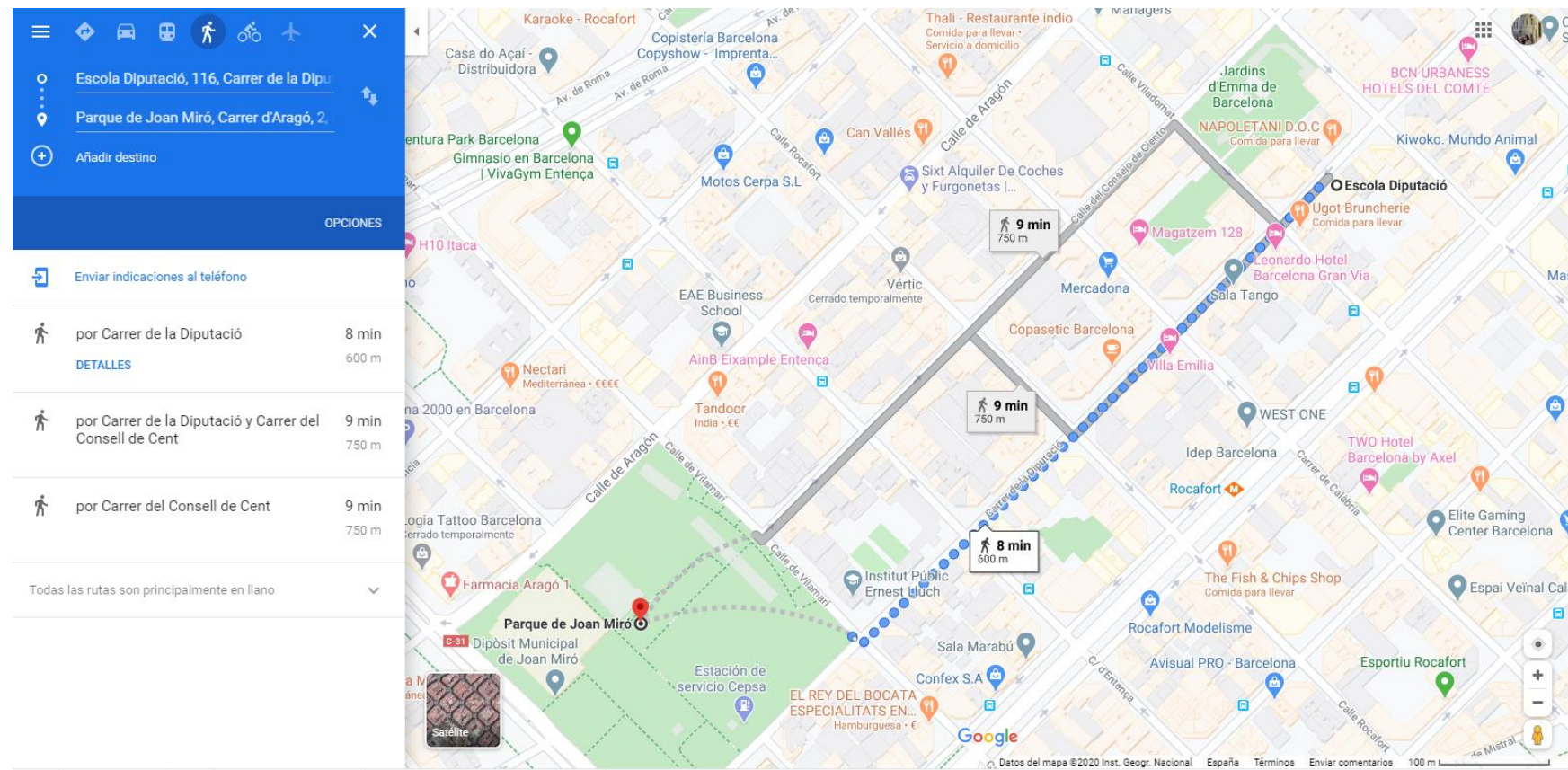

Fig 15. Mapa relació de distància entre l'Escola Diputació i el parc Joan Miró. Elaborat a partir de les dades proporcionades pels infants de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020.

ANNEXA 3.4. DISTÀNCIA ESCOLA-MERCAT DE SANT ANTONI

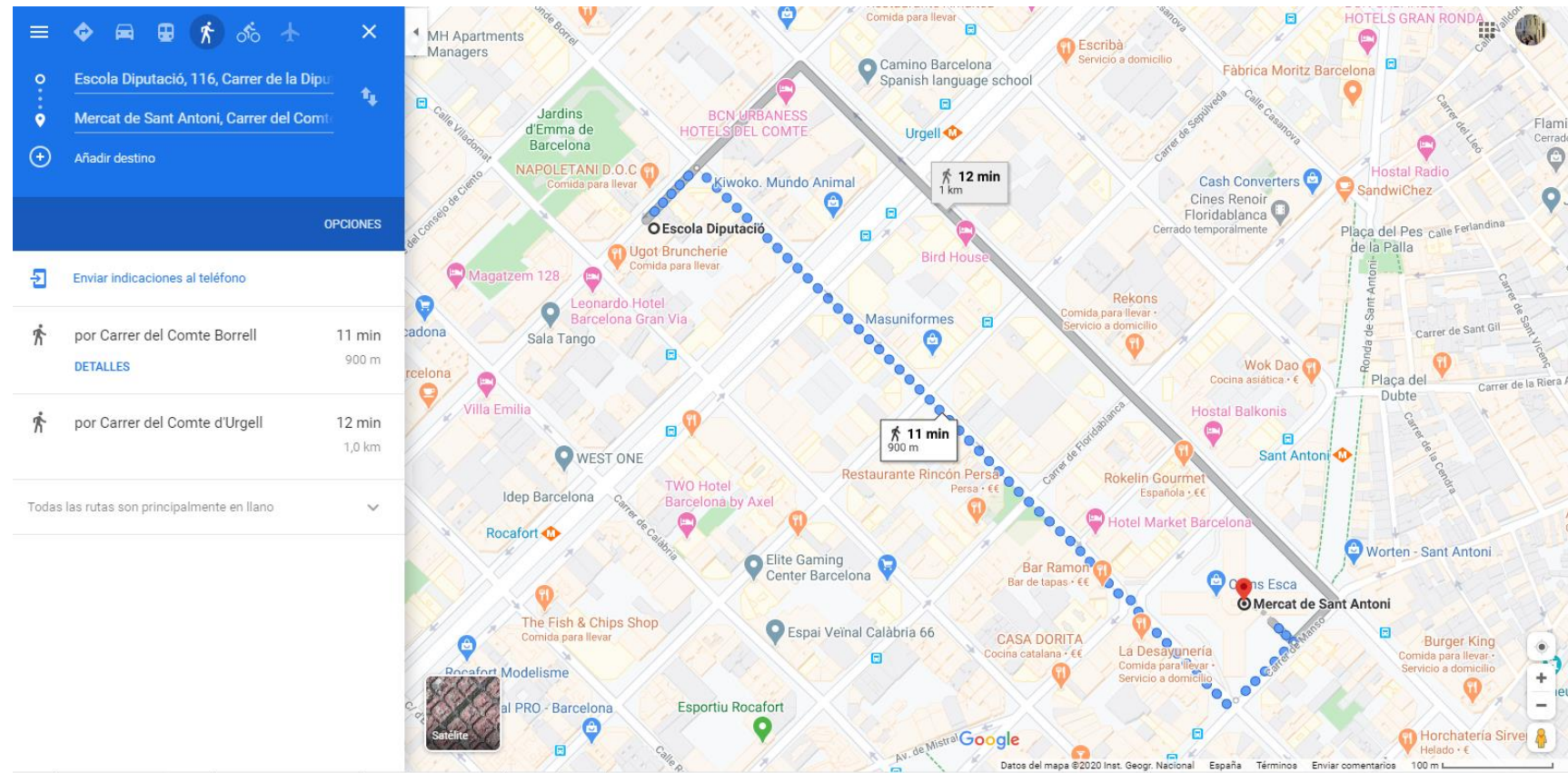

Fig 16. Mapa relació de distància entre l'Escola Diputació i el Mercat de Sant Anntoni. Elaborat a partir de les dades proporcionades pels infants de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020.

ANNEXA 3.5. DISTÀNCIA ESCOLA-LASER TAG

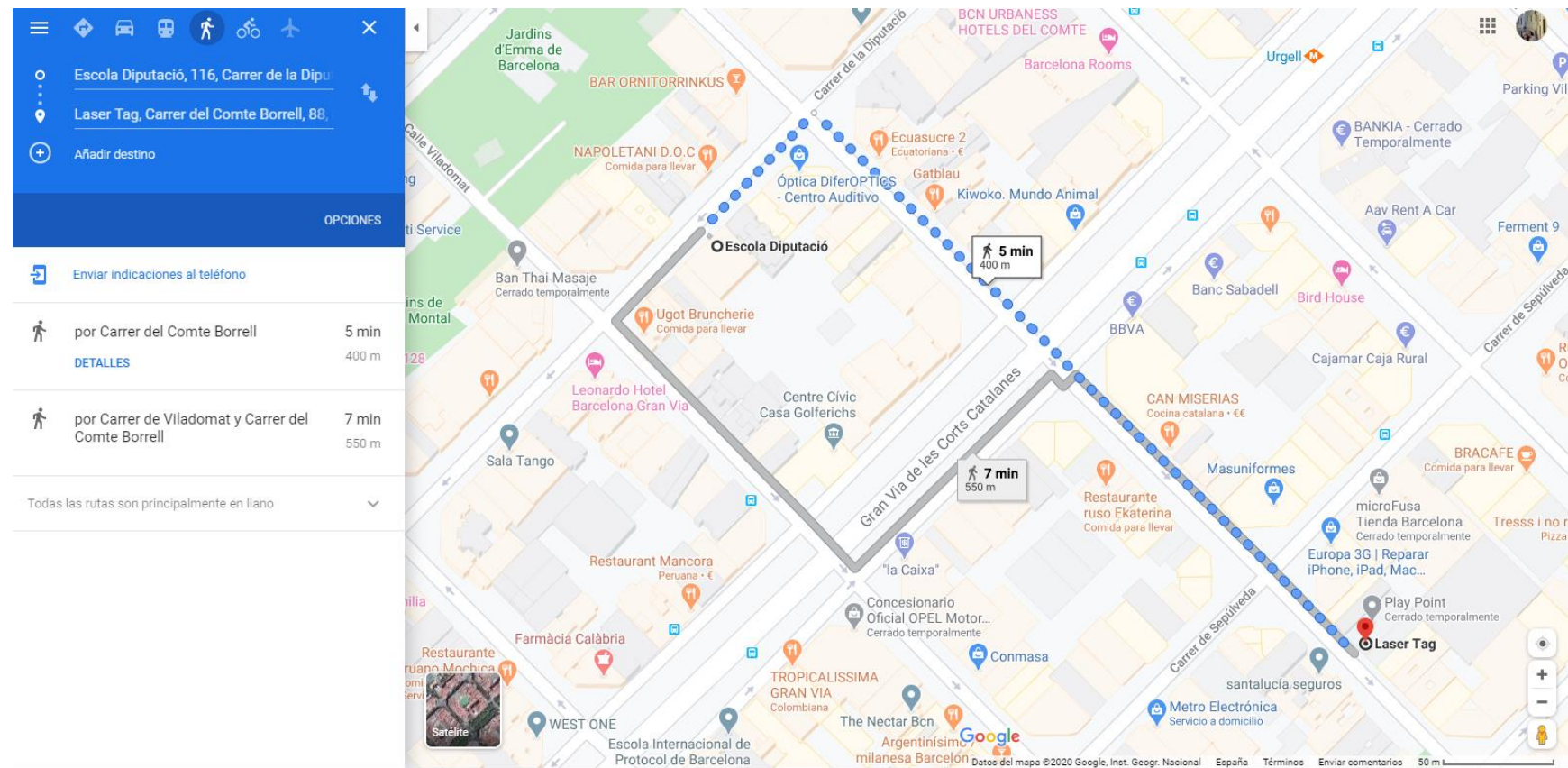

Fig 17. Mapa relació de distància entre l'Escola Diputació i el Laser Tag. Elaborat a partir de les dades proporcionades pels infants de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020.

ANNEXA 3.6. DISTÀNCIA ESCOLA-TETE MONTOLIU

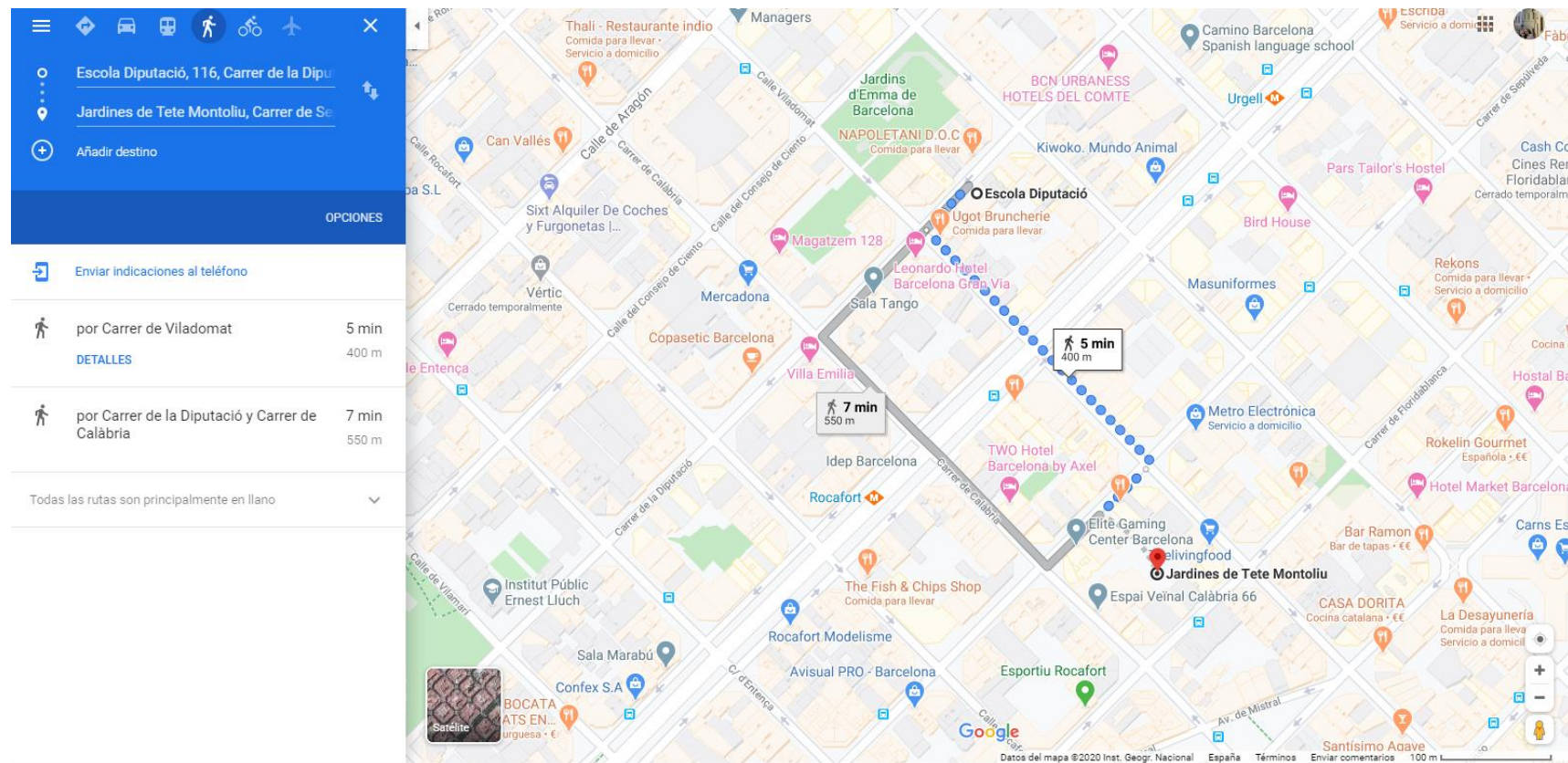

Fig 18. Mapa relació de distància entre l'Escola Diputació i els Jardines de Tete Montoliu. Elaborat a partir de les dades proporcionades pels infants de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020.

ANNEXA 3.7. DISTÀNCIA ESCOLA-CENTRE COMERCIAL LAS ARENAS DE BARCELONA

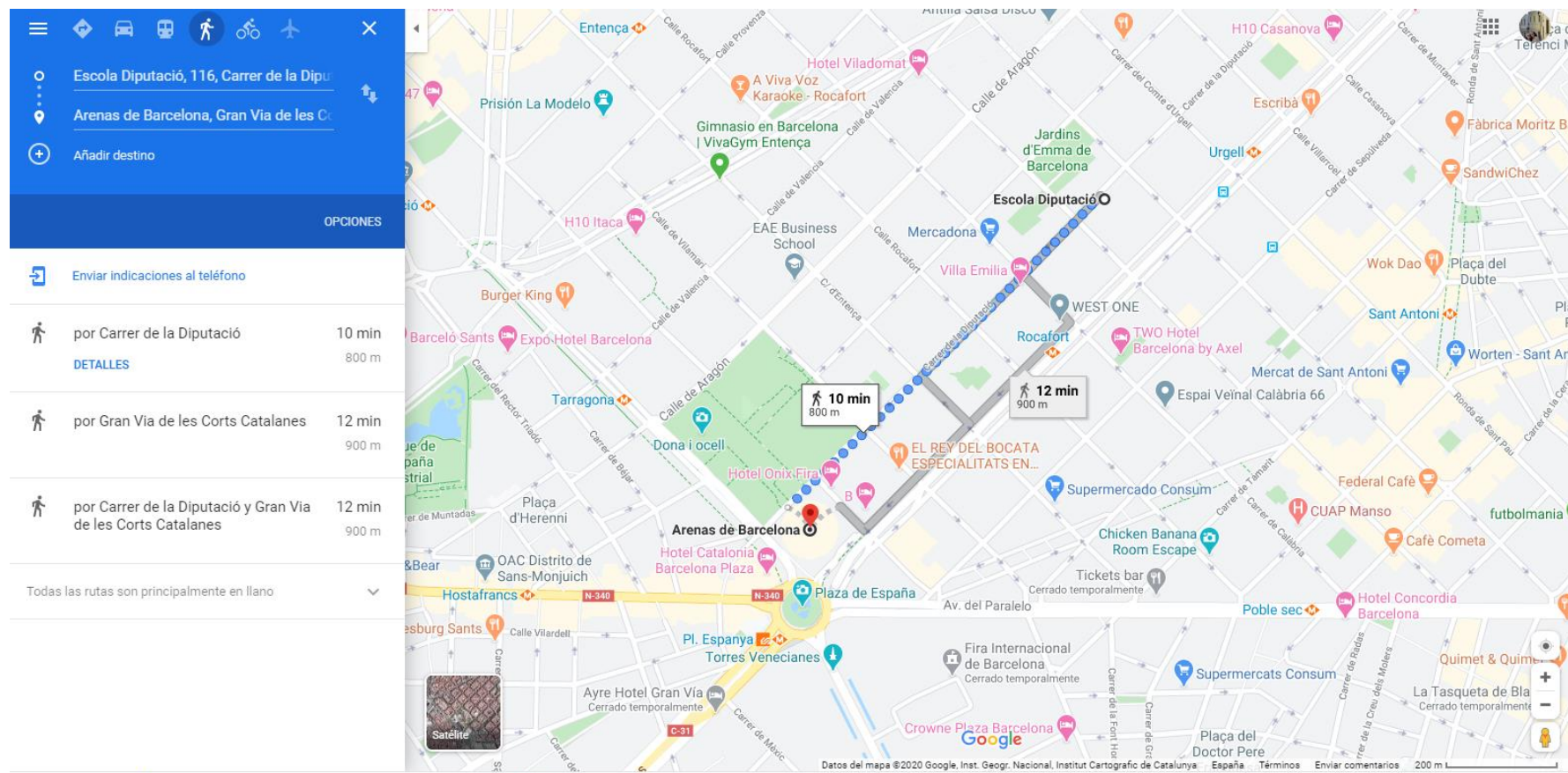

Fig 19. Mapa relació de distància entre l'Escola Diputació i el Centre Comercial Arenas de Barcelona. Elaborat a partir de les dades proporcionades pels infants de l'Escola Diputació. Elaboració pròpia, 2020.